

Täysistunto

Tiistai 6.3.2018 klo 14.02—16.37

Täysistunto alkoi klo 14.02. Täysistunto päättyi klo 16.37.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (14.02—16.01) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (16.01—16.37).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Uusi edustaja

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Espoosta oleva lääketieteen tohtori Mia Laiho, joka on tullut varamiehenä Uudenmaan vaalipiiristä edustajantoimesta vapautetun Outi Mäkelän sijaan, on esittänyt puhemiehelle edustajanvaltakirjansa ja ryhtynyt 5.3.2018 hoitamaan edustajantointaan. —Tervetuloa arvon edustaja!

Uusi edustaja ohjattiin paikalleen täysistuntosalissa.

2.2. U-asiat

Valtioneuvosto on 1.3.2018 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asiat U 9—12/2018 vp, ja puhemies on lähettänyt ne käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asioista U 9 ja 10 valtiovarainvaliokunnan ja asioista U 11 ja 12 talousvaliokunnan on annettava lausunto.

2.3. Muut ilmoitukset

Puhemiesneuvosto on 1.3.2018 antanut puhemiesneuvoston ehdotuksen PNE 2/2018 vp eduskunnan päätökseksi eduskunnan työjärjestyksen 72 §:n muuttamisesta.

2.4. Kansalaisaloitteet

Eduskunnalle on 2.3.2018 toimitettu kansalaisaloite KAA 1/2018 vp: Kansanedustajien sopeutumiseläke poistettava.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

3. Perustuslakivaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 33/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi perustuslakivaliokunnan jäseneksi edustaja Mia Laihon.

4. Valtiovarainvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 34/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi valtiovarainvaliokunnan jäseneksi edustaja Eero Suutarin ja varajäseneksi edustaja Sari Raassinan.

5. Hallintovaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 35/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi hallintovaliokunnan varajäseneksi edustaja Jaana Laitinen-Pesolan.

6. Liikenne- ja viestintävaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 36/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi liikenne- ja viestintävaliokunnan jäseneksi edustaja Mia Laihon.

7. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 37/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäseneksi edustaja Mia Laihon.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 9/2018 vp

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

14.06 Oikeusministeri Antti Häkkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Eduskunta on nyt saanut käsiteltäväkseen EU:n yleistä tietosuojalainsäädäntöä täydentävän esityksen. Unionin yleinen tietosuoja-asetus on jo voimassa, ja sen soveltaminen alkaa tämän vuoden toukokuussa 25. päivänä. Käsiteltävänä on nyt yleistä tietosuoja-asetusta täydentävä ja täsmentävä esitys.

Henkilötietojen käyttöä koskevan sääntelyn rooli yhteiskunnassa on koko ajan kasvussa. Tämä liittyy toisaalta henkilötiedon käsittelyyn viranomaistoiminnassa ja liiketoiminnassa. Viranomaisilla on eri rekistereissä yhä suurempia määriä tietoa, jonka käyttöä tulee oikeusturvankin vuoksi säännellä yhä tarkemmin. Toisaalta digitalisaation täysimääräinen hyödyntäminen lisää jatkuvasti uudenlaisia liiketoimintamahdollisuuksia, joihin on myös suomalaisen yhteiskunnan syytä tarttua. Merkittävään määrään näitä palveluita liittyy tavalla tai toisella erilaisen datan, erityisesti henkilötietodatan, käyttö. Tietosuojalainsäädännön tarkoituksena on määritellä näitä henkilötietojen käytön pelisääntöjä. Henkilötietojen joustavan käytön ja jokaisen henkilötietojen suojan välillä tulee olla lainsäädännössä tasapaino. Meidän tulee pyrkiä luomaan mahdollisimman hyvä toimintaympäristö henkilötietojen käytölle esimerkiksi liiketoiminnan ja tutkimuksen tekemisen kannalta.

Tietosuojauudistuksen yhtenä tavoitteena on korostaa yksilön omaa oikeutta päättää omien henkilötietojensa käytöstä. Uudistuksen tarkoituksena on yhtenäistää henkilötietojen käyttöä koskevaa sääntelyä unionin alueella. Nykyajan digitaalisessa yhteiskunnassa on toisaalta tärkeätä, että viranomaistoiminnassa henkilötietojen sääntely EU-alueella on yhtenäistä, toisaalta on myös tärkeää, että sisämarkkina-alueella tällaisen sektorin sääntely on yhtenevää kaikissa jäsenmaissa.

Henkilötietojen käytön sääntely on merkittävältä osin myös elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksien sääntelyä. Monien uudenlaisten palveluliikeideoiden keskiössä on henkilötiedoiksi luokiteltavan tiedon käyttäminen uudella tavalla. Merkittävä osa digitaalisen ympäristön alustoille rakentuvasta liiketoiminnasta on tavalla tai toisella kytköksissä henkilötietojen käyttämiseen ja hyödyntämiseen liiketoiminnassa. Esimerkiksi monet liikkumisen palvelut vaativat taustalleen henkilötietorekisterin asiakkaan tavoista käyttää palveluja, ja sen päälle palvelu kokonaisuudessaan rakentuu. Lainsäädännöllä tulee pyrkiä mahdollistamaan uudenlaisten palveluiden syntyä pitäen kuitenkin samanaikaisesti tarkasti huolta perusoikeuksien turvaamisesta. Erityisesti tärkeätä on katsoa, miten rekisterinpitäjä saa käyttää kerättyä tietoa.

Arvoisa puhemies! Ehdotettu tietosuojalaki muodostaisi henkilötietojen suojaa koskevan säätelykokonaisuuden yhdessä yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa. Sääntelyn aineellinen sisältö tulee pääasiassa yleisestä tietosuoja-asetuksesta. Tietosuojalaissa puolestaan säädettäisiin yhtäältä sellaisista asiakokonaisuuksista, joista asetus nimenomaisesti edellyttää säädettävän kansallisesti, ja toisaalta eräistä asioista, joiden osalta asetus jättää harkintamarginaalia jäsenvaltioille.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

Henkilötietojen käsittelyn peruseriaatteen pysyvät ennallaan. Yleisestä tietosuojasetuksesta seuraa joitain muutoksia esimerkiksi rekisterinpitäjän velvollisuuksiin ja valvontaviranomaisen toimivaltuuksiin. Tietosuojalailla puolestaan pyritään nykytilan säilyttämiseen niissä tilanteissa, joissa se on tarkoituksenmukaista asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Tietosuojalailla säädettäisiin myös valvontaviranomaisesta. Tietosuojavaltuutettu toimisi asetuksessa tarkoitettuna valvontaviranomaisena. Tietosuojavaltuutetun toimistoon perustettaisiin myös yksi tai useampi apulaisvaltuutetun virka. Tämä olisi tarpeellista kasvaneiden tehtävä- ja asiamäärien johdosta.

Tietosuojalautakunta lakkautettaisiin, sillä sen keskeinen tehtävä lupia myöntävänä viranomaisena ei ole enää yleisen tietosuojasetuksen soveltamisen alkaessa mahdollinen. Tietosuojavaltuutetun toimistossa toimisi sen sijaan asiantuntijalautakunta, joka antaisi lausuntoja tietosuojavaltuutetun pyynnöstä henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön soveltamiseen liittyvistä merkittävimmistä kysymyksistä. Valvontaviranomaisen toimivaltuudet ja tehtävä tulevat pääosin suoraan tietosuojasetuksesta. Yleisestä tietosuojasetuksesta seuraa muun muassa valvontaviranomaisen toimivalta määrätä hallinnollisia seuraamusmaksuja asetuksen rikkomisesta. Liikkumavaraa asetus jättää sen osalta, voidaananko seuraamusmaksua määrätä viranomaisille ja julkishallinnon elimille. Tätä liikkumavaraa käytettäisiin, ja viranomaistoiminta rajattaisiin hallinnollisen seuraamusmaksun ulkopuolelle. Tätä on pidetty tässä vaiheessa perusteltuna, sillä viranomaisten ja yksityisen sektorin toiminnassa on eroja. Viranomaisia sitoo hallinnon lainmukaisuusvaatimus, ja viranomaisen on noudatettava hallinnon yleislakeja. Hallinnollista seuraamusmaksua koskevaa sääntelyratkaisua arvioidaan kuitenkin tarpeen mukaan uudelleen kertyneen seurantatiedon valossa tulevina vuosina.

Arvoisa puhemies! Kansallista liikkumavaraa käytettäisiin lisäksi siten, että säilytettäisiin nykyisen kaltainen sääntely henkilötunnuksen käsittelyn osalta. Lisäksi kansallista liikkumavaraa käytettäisiin siten, että tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoaminen suoraan lapselle edellyttäisi, että lapsi on vähintään 13-vuotias. Tätä nuoremmalla lapsella olisi oltava vanhempien suostumus tai valtuutus esimerkiksi sosiaalisen median käyttämiseen. Rekisterinpitäjän vastuulla olisi tarkistaa, että suostumus on olemassa.

Lisäksi tieteelliselle tutkimukselle, tilastoinnille ja henkilötietojen käsittelylle yleisen edun mukaisessa arkistointitarkoituksessa on pyritty varmistamaan asianmukaiset toimintaedellytykset. Tietosuojalailla selkiytettäisiin oikeutta käsitellä henkilötietoja kyseisiin tarkoituksiin, säädettäisiin nimenomaisesta käsittelyperusteesta ja mahdollisuudesta käsitellä myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja näihin tarkoituksiin. Lisäksi eräistä rekisteröidyn oikeuksista voitaisiin tietosuojalain nojalla poiketa, jos poikkeaminen olisi tarpeellista tieteellisessä tutkimuksessa. Samanaikaisesti lakiehdotuksessa on pyritty huolehtimaan siitä, että rekisteröidyn oikeudet on tasapainoisesti ja asianmukaisesti huomioitu. Sen vuoksi poikkeaminen olisi mahdollista ainoastaan niissä tilanteissa, joissa se on tarpeellista, ja kun rekisterinpitäjä toteuttaa tietosuojalaissa säädetyt suojatoimet, joita edellytetään, kun rekisteröidyn oikeuksista poiketaan. Rekisteröidyn oikeuksista voitaisiin poiketa myös yleisen edun mukaisen arkistointitarkoituksen toteuttamiseksi.

Asetuksen antama kansallinen liikkumavara otettaisiin siten täysimääräisesti käyttöön asianmukaisten toimintaedellytysten luomiseksi tieteelliselle tutkimukselle, tilastoinnille ja yleisen edun mukaiselle arkistoinnille. Sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden turvaamiseksi rekisteröidyn oikeuksista säädettäisiin poikkeuksia, kun henkilötietoja käsi-

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

tellään journalistisia tarkoituksia sekä akateemisen, taiteellisen ja kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten. Tietojen suojaamista ja tietoturvallisuutta koskevat säännökset tulisivat kuitenkin normaaliin tapaan sovellettavaksi, kun henkilötietoja käsitellään näissä tarkoituksissa.

Rakenteeltaan ratkaisu noudattelisi nykykäytäntöä. Tietoturvallisuutta koskevat säännökset tulisivat sovellettavaksi ja niiden merkitys korostuu, kun rekisteröidyn oikeuksista poiketaan. Lisäksi rikosoikeudellista sääntelyä muutettaisiin siitä lähtökohdasta käsin, että seuraamusjärjestelmä painottuu vastaisuudessa vahvasti hallinnollisiin seuraamusmaksuihin. Hallinnolliset seuraamusmaksut eivät kuitenkaan voi tulla kyseeseen esimerkiksi urkintatapauksissa, ja tältä osin rikoslaissa säädettäisiinkin tietosuojarikoksesta.

Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä olevan esityksen lisäksi tuon lähiaikoina eduskunnan käsiteltäväksi esityksen tietosuojadirektiivin täytäntöönpanosta. Näiden esitysten lisäksi lähes jokainen ministeriö tulee tekemään omat esityksensä hallinnonalakohtaisten erityisvaatimusten muuttamiseksi osaltaan tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisiksi. Eduskunta pääsee käymään osaltaan keskustelun siitä, mikä on henkilötietojen käyttöä koskevan sääntelyn kokonaisuus tulevaisuudessa.

14.16 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! EU:n tietosuoja-asetus on tietosuojalainsäädännön suurin uudistus 20 vuoteen Euroopan unionissa ja siten myös Suomessakin. Kyseessä on tärkeä ja laaja uudistus, ja tämä käsiteltävä lakikokonaisuus ja siihen liittyvä asetus sisältävät tavattoman paljon ulottuvuuksia, jotka edellyttäisivät huolellista pohdintaa.

Henkilötietoja kerätään yhä enemmän teknologisen kehityksen ja globalisoitumisen myötä. Korkeatasoisella tietosuojalla voidaan myös parantaa luottamusta verkossa tarjottaviin palveluihin ja hyödyntää digitaalitalouden antamia mahdollisuuksia. Tässä asetuksessa on harvinaisen paljon jätetty liikkumavaraa kansalliselle, täydentävälle ja täsmentävälle lainsäädännölle.

Antamissaan lausunnoissa tästä hallituksen esityksestä esimerkiksi Viestintävirasto ja lainsäädännön arviointineuvosto ovat nostaneet esitysluonnoksen keskeisimmiksi puutteiksi muun muassa sen, että esitys on vaikealukuinen. Koska Euroopan unionin tietosuoja-asetuksen soveltajakunta on hyvin laaja ja lakia soveltavat pääosin muut kuin asiantuntijat, tulisi täytäntöönpanoa koskevan lain olla hyvin selkeä. Mielestäni olisi tarpeellista, että hallitus avaisi sitä, mitä kaikkea tarkalleen ottaen tarkoitetaan keskeisellä käsitteellä, tietoyhteiskunnan palveluilla.

Tietosuoja koskeva sääntely koskettaa syvästi kansalaisia yhteiskunnassa, jossa informaatioteknologia kehittyy nopeasti. Joudutaan punnitsemaan keskenään erilaisia arvoja, punnitsemaan henkilötietojen suojan ja yksityisyyden suhdetta muun muassa sananvapauksen ja median toimintaan, toisaalta myös tarpeeseen vaihtaa tietoja eri viranomaisten kesken. Muutama vuosi sitten järkytystä herätti Eerika-tytön surullinen kohtalo, ja tieto lapsen kaltoinkohtelun epäilystä ei kulkenut viranomaiselta toiselle, muun muassa koulusta poliisille, osittain juuri tiukkojen henkilötietojen salassapitosäännösten vuoksi.

Tietosuoja-asetuksen toimeenpanossa tulee löytää tasapaino myös lapsen suojelun ja lapsen osallistumisoikeuden välillä. Sehän on tässä yksi konkreettinen asia, minkä ministerikin toi esiin. Yhtenä tietosuoja-asetuksen tavoitteena on ollut parantaa lapsen suojaa henkilötietojen käsittelyssä. Lastensuojelun Keskusliitto on lausunnossaan nähnyt ongelmallisena sen, että vaikka tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki liittyvät keskeisesti lasten oi-

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

keuksiin, ei kokonaisvaltaista viitekehystä ja toimintastrategiaa lapsen oikeuksiin liittyen ole uudistuksen yhteydessä pohdittu.

Kuinka paljon hallituksessa on mietitty sitä, minkälaisia vaikutuksia lasten ja huoltajien asemaan on ikärajan asettamisella 13 vuoteen? Tämän esityksen mukaan tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoaminen suoraan lapselle edellyttäisi, että lapsi on vähintään 13-vuotias. Melko alhainen ikäraja tukee toisaalta lapsen oikeutta ilmaista mielipiteensä, mutta toisaalta verkkoympäristössä on riskejä, joille erityisesti lapset ja nuoret ovat alttiita. Esimerkiksi Lastensuojelun Keskusliiton kyselyssä 13—17-vuotaille lapsille tuli esille se, että nuoret olivat joutuneet sosiaalisessa mediassa tilanteisiin, joissa heidän kuviaan oli väärinkäytetty. Lisäksi lapsen oikeuksien komitea on useissa eri yhteyksissä nostanut esille verkkopalveluiden sisältämiin mainoksiin liittyvät ongelmat ja haitat lasten ja nuorten osalta. Toisaalta, mikäli huoltajien lupaa koskeva ikäraja taas sitten asetettaisiin kovin korkealle, uhkana olisi, että se vaikuttaisi kielteisesti lasten ja nuorten yksityisyyteen ja osallistumisen oikeuteen.

Olisi toki tärkeää, että myös muut lapsiin liittyvät näkökulmat kuin vain tähän ikärajan asettamiseen liittyvät kysymykset nousevat tästä laista keskusteltaessa esiin. Lapsijärjestöt ovat tuoneet esille huolensa, että useiden verkkopalveluiden ehdot ovat lapsen näkökulmasta vaikeaselkoisia.

Pidän erityisen tärkeänä, että tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain voimaantulon jälkeen seurataan lain vaikutuksia niin ikärajan asettamisen kuin muiden lasten oikeuksiin verkkomaailmassa liittyvien ratkaisujen suhteen. Mielestäni on asianmukaista edellyttää, että laista myös tehdään perusteellinen lapsivaikutusten arviointi, ja tätä ovat esittäneet muun muassa Suomen Nuorisoyhteistyö — Allianssi, Ehkäisevä päihdetyö EHYT, Lastensuojelun Keskusliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Mediakasvatusseura, Pelastakaa Lapset ja Suomen Unicef, siis hyvin laajalla kirjolla. Lapsivaikutusten arviointi mahdollistaisi sen, että lapsen oikeuksia verkkomaailmassa voidaan tarkastella kokonaisvaltaisesti sekä ottaa etukäteen huomioon toimeenpanon kannalta olennaiset asiat.

Ja yksi käytännön elämässä eteen tuleva ongelma on se, että eteen voi tulla tilanne, jossa lapsen vanhemmat asuvat erillään mutta ovat molemmat huoltajia ja sitten toisaalta erimielisiä lapsensa verkkopalvelunkäytön suhteen. Riittääkö yhden huoltajan suostumus, ja jos riittää, kumpi heistä päättää?

Arvoisa puhemies! On hyvä, että siltä osin kuin tietosuoja-asetus sisältää kansallista liikkumavaraa, esityksessä pyritään säilyttämään nykyistä oikeustilaa mahdollisimman pitkälle. On tärkeää huomata se, että tietosuoja-asetus lisää myös yritysten oikeudellista epävarmuutta ja sääntelytaakkaa. Tietosuojalaissa säädettäisiin, että henkilötietojen suoja koskevaa lainsäädäntöä valvoisi jatkossa tietosuojavaltuutettu. Nykyisin tärkeintä päätösvaltaa käyttää tietosuojalautakunta, joka nyt lakkautettaisiin. Tämä tarkoittaa, että tietosuojavaltuutetulla olisi tietosuoja-asetuksen mukainen tutkintatoimivalta, ja hän päättäisi mahdollisista korjaavista toimenpiteistä, kuten käsittelykielloista, ja myös määräisi mahdollisen hallinnollisen sakon. Tätä esimerkiksi tuossa EK:n lausunnossa on arvosteltu sen takia, että tässä tulisi sakon määrääminen tietosuojavaltuutetulle tuomioistuimen sijaan. Yritysten näkökulmasta on tärkeää, että paitsi tietosuojalain myös tarkistetun erityislainsäädännön sisältö on selvillä mahdollisimman pian. Tällä hetkellä yritykset joutuvat valmistautumaan tietosuoja-asetukseen siten, että asetusta täydentävän kansallisen lainsäädännön sisältöä ja tulkintaa ei ole vielä täysin pystytty hahmottamaan.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

14.25 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Päivi Räsänen otti esille tämän Eerika-tytön tapauksen, joka oli äärimmäisen surullinen juttu. Luin koko sen esitutkinta-aineiston heti, kun se tuli julkiseksi, ja eipä ole ollut toista yhtä raskasta lukukokemusta. Tiedonkulussa tuon tapauksen kehittymisen yhteydessä oli ongelmia mutta suurin ongelma oli kuitenkin se, että se viimeinen puuttuminen jäi jokaiselta tekemättä. Tästä pitkäkestoisesta lapsen kiduttamisesta, joka sitten lopulta johti lapsen menehtymiseen, oli tietoa naapureilla, koulussa, sosiaaliviranomaisilla, muillakin viranomaisilla, mutta se viimeinen väliintulo jäi tekemättä jokaiselta taholta. Ja oleellista tuossa tapauksessa oli sekin, että toimivaltarajat ja velvollisuus puuttua eivät olleet niin selviä kuin niiden olisi pitänyt olla.

14.26 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä toivoisin myös, että me ottaisimme käsittelyyn ja huomioisimme sen, että meillä on senkaltaisia rekistereitä, jotka estävät ihmisiä palaamasta yhteiskunnan ulkopuolelta takaisin yhteiskuntaan tai jotka estävät ihmisiä saamasta esimerkiksi vuokra-asuntoa sen takia, että vakuutusyhtiöiden ei tarvitse antaa kotivakuutusta henkilölle, joka on menettänyt luottotietonsa ja joka on luottotietorekisterissä. Tämä on kohtuutonta, koska hän ei saa sitä edes siinä tapauksessa, että sen maksaisi joku muu kuin hän itse. Me emme saa päästää tilannetta siihen pisteeseen, että erilaiset rekisterit ovat niin negatiivisia, että ne estävät ihmisiltä ihmisarvoisen elämän ja ennen kaikkea palaamisen ihmisarvoiseen elämään. Toivoisin, että arvoisa ministeri kiinnittäisi tähän asiaan huomiota.

14.27 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Mustajärvi oli aivan oikeassa tuossa arviossaan. Todellakin tuon Eerika-tytön kohdalla onnetonta oli se, että tieto ei kulkenut missään vaiheessa poliisille ennen tuota hänen surmaamistaan.

Tuon tapahtuman jälkeen käynnistyi kyllä aika laaja selvitysprosessi. Itse olin silloin sisäisen turvallisuuden ministeriryhmän puheenjohtajana, ja otimme sen agendalle, ja sen jälkeenhän tehtiin useita muutoksia sekä lainsäädäntöön että ohjeistukseen, joilla nimenomaan tätä tiedonkulkua parannettiin näissä tilanteissa, kun on lastensuojelusta ja lastensuojelutarpeesta kyse.

Mutta todellakin tämä liittyy hyvin ytimekkäästi ja oleellisesti tähän nyt käsiteltävään esitykseen, [Puhemies koputtaa] jossa on todellakin monia puolia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

14.28 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri! Hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Ministeri Häkkänen kävi laajasti läpi tätä tietosuoja-asetuksen esitystä. Tämä on merkittävä, suuri kokonaisuus, joka itse asiassa tulee tärkeään paikkaan. Meillä on sähköinen maailma, digitaalisuus, näiden 20 vuoden aikana mennyt merkittäväällä tavalla eteenpäin, ja on hyvä, että lainsäädäntöä myös tästä tulokulmasta tarkastellaan, tiedonsaannin näkökulmasta mutta myös tiedon antamisen näkökulmasta.

Edustaja Räsänen nosti esille tämän Eerikan tapauksen ja siihen liittyneet tiedonkulun ongelmat. Nostan itse toisen esimerkkitapauksen esille: Joitain vuosia sitten meillä syntyi kunnissa halu tukea yksin asuvia veteraaneja. Kunnat halusivat auttaa omassa kunnassa asuvia veteraaneja, jotka asuvat yksin. Heillä ei ollut tietoa näistä veteraaneista — tieto

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

löytyi Kelalta, mutta Kela ei saanutkaan antaa kunnille tietoa, jotta kunta olisi voinut pitää parempaa huolta omista asukkaistaan, kunniakansalaisista, veteraaneista. Eli kyse oli siitä, että toinen vaitiolovelvollinen ei voinut antaa tietoa toiselle vaitiolovelvolliselle. Meidän piti muuttaa lakia, lakimuutos tehtiin nykyisen puhemies Risikon ministeriaikana, eli tarvittiin lainmuutos siihen, että kunta pystyi pitämään omista asukkaistaan parempaa huolta. Silloin tietysti täytyy kysyä, onko tietosuoja viety jo äärimmäisyyksiin ja liian pitkälle. Minun mielestäni on.

Suomessa tietosuoja näyttää menevän tietyissä tilanteissa yli maalaisjärjen, ja tässä keskustelussa on esillä ollut jo se, että tämä tietosuoja-asetus antaa mahdollisuuden poikkeamiseen ja kansalliseen liikkumavaraan. Kysyisin ministeri Häkkäselältä, että onko tämän tyyppisiä tilanteita nyt käyty, vaikkapa poikkihallinnollisesti, läpi, että enää ei syntyisi tällaisia älyttömiä tilanteita, että meidän on tarpeen korjata lakia, jotta kunnat voivat auttaa omia asukkaitaan, ovat ne sitten veteraaneja, kunniakansalaisia tai vaikkapa sitten lapsia, joilla saattaa olla tarve saada apua yhteiskunnaltakin erilaisiin ongelmiin — niitäkin ongelmakohtia meiltä löytyy lukuisia. Eli minä haluaisin ministeriltä pienen katsauksen siihen, löytyykö tällaisia Eerikan tapauksen tyyppisiä tai sitten veteraanien auttamiseen liittyviä tietosuojan, tiedonsaannin, tiedon antamisen ongelmakohtia meiltä vielä tänä päivänä.

14.31 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa herra puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Henkilötietojen suoja on erittäin tärkeää, ja varsinkin arkaluontoisten, esimerkiksi terveystietojen, suoja on ymmärrettävästi tärkeä asia. Kuitenkin kiinnitän samaan asiaan huomiota kuin mihin edustaja Heinonen edellä ja mihin osin tässä Eerika-keskustelussakin kiinnitettiin huomiota: onko meillä tämän tietosuojan merkeissä lainsäädännössä joiltakin osin ammuttu yli, kun vaitiolovelvolliset viranomaiset eivät voi toisille vaitiolovelvollisille viranomaisille antaa sellaista tietoa, jonka olisi tärkeätä olla käytössä, jotta ihmistä voidaan auttaa? Voi olla, että tässä Eerikan traagisessa tapauksessa ei suoranaisesti ollut kyse siitä, ettei tietoa saanut luovuttaa, mutta se käsitys minulle on syntynyt julkisen keskustelun perusteella aikanaan, että tiukat tietosuojasäädökset olivat aiheuttaneet sellaista arkuutta näiden eri viranomaisten toimissa, että he eivät edes niissä tilanteissa, missä ilmeisesti olisi ollut oikeus ilmoittaa tilanteesta toiselle viranomaiselle, sitä kuitenkaan katsoneet voivansa tehdä.

Edustaja Heinonen mainitsi aivan erinomaisen esimerkin. Olin itsekin täällä eduskunnassa säätämässä lakia, muuttamassa lakia, jotta Kansaneläkelaitoksen vaitiolovelvolliset viranomaiset saattoivat kuntien vaitiolovelvollisille sosiaaliviranomaisille antaa tietoa kunnissa olevista veteraaneista, jotta kunnat voisivat näitä veteraaneja auttaa. Siis meidän vallitseva lainsäädäntömme esti tällaisen. [Timo Heinonen: Aivan järjetöntä!] Kun tällaisiin tilanteisiin on törmännyt, on tullut mieleen, että jonkinlaiset tietosuojatalebanit ovat olleet näitä lakeja tekemässä.

Otan toisen esimerkin ihan elävästä elämästä. Oulussa oli henkilö uhkaillut koulutovereitaan väkivallalla. Tämä uhkaus saatettiin koulun johdon, rehtorin ja varmasti kouluterveydenhuollon henkilöstön tietoon. En tiedä, mitä olisivat käytännössä voineet ehkä tehdä, mutta katsottiin kuitenkin tarpeelliseksi ja aiheelliseksi, että nämä koulun vaitiolovelvolliset viranomaiset tiesivät tästä uhkaavasta käyttäytymisestä. Tämän jälkeen tämä opiskelija vaihtoi koulua, ja tuossa koulussa hän puukotti koulutoveriaan. Kävi ilmi, että edellisen koulun vaitiolovelvolliset viranomaiset eivät olleet saaneet kertoa uuden koulun vaitiolovelvollisille viranomaisille tähän oppilaaseen liittyvistä riskeistä. Laki kielsi sen. Mitä

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

järkeä on tällaisissa laeissa? Ketä varten ne on säädetty, kun tarkoituksena on auttaa ihmistä, auttaa siinä, että hän ei vahingoita itseään, ja auttaa siinä, että hän ei vahingoita muita?

Tälläkin hetkellä puhutaan paljon kouluissa turvallisuudesta, puhutaan huumeongelmasta, enkä ole ollenkaan varma, että tällä hetkellä on olemassa riittävät mahdollisuudet koulun viranomaisilla olla yhteydessä poliisiin tai poliisin viranomaisilla olla yhteydessä kouluun.

Kerron lopuksi vielä yhden elävän esimerkin tietosuojatalebanien tulkinnoista.

Muutama vuosi sitten Varsinais-Suomen aluehallintovirasto tulkitsi, että lääkärin vastaanotolla lääkäri ei saa kutsua odotushuoneessa olevaa potilasta nimellä. Tähän tulkintaan päädyttiin, koska lain mukaan jo se, että joku on jonkun lääkärin potilaana, on salassa pidettävää tietoa. Varsinais-Suomen aluehallintovirasto siis katsoi, että tämän ihmisen tietosuoja kärsii, kun lääkäri ovelta huikkaa häntä nimeltä. No, jos tällä tiellä pidemmälle lähdetään, niin eikö näiden ihmisten tietosuoja kärsi jo siitä, että he omilla kasvoillaan ja omalla itsenään istuvat siellä odotushuoneessa odottamassa lääkärille pääsyä? Eikö paljon parempi ole se, että joku naapuri näkee, että ai, sinäkin olet täällä, kuin se, että naapuri kuulee jonkun tuntemattoman nimen ja näkee, kun joku tuntematon ihminen astuu lääkärin ovesta sisään?

Jos tällä tiellä edelleen jatketaan, niin miten sitten esimerkiksi vierailukäynnit sairaalassa? Kun on vierailuaika ja ihmiset tulevat omaistaan katsomaan, niin onko tarkoitus, että soitetaan jotain kelloa ja kaikki muut potilaat menevät kaappeihin piiloon, jotta tämä heidän olemisensa sairaalassa potilaina ja siihen liittyvä terveystietojen suoja ei mitenkään vahingoittuisi? Onko niin, että jatkossa siellä lääkärin vastaanotolla istutaan paperipussi päässä, jotta kukaan ei tunnista, että siellä ollaan?

Tämä Varsinais-Suomen aluehallintoviraston aloite minun tietääkseni ei johtanut siihen, että muissa aluehallintovirastoissa olisi tulkittu samalla tavalla, ja ymmärsin, että tänä päivänä edes Varsinais-Suomen aluehallintovirastossa ei tällä tavoin toimita.

Summa summarum, haluan sanoa, että jos tämä tietosuoja vedetään aivan absurdiuteen saakka, niin luullaan, että tehdään jotain hyvää, mutta tosiasiaa vaikeutetaan viranomaisten mahdollisuuksia auttaa ihmisiä silloin, kun ihmisen auttamisen tarve on käsillä. Toivon, että eduskuntakäsittelyssä tämän valtavan kokonaisuuden tiimoilta pyritään huolehtimaan siitä, että tällaisia naurettavuuksia lakiin ei tulisi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Tolppanen. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Kasvi, sillä aikaa, kun Tolppanen lähestyy.

14.38 **Jyrki Kasvi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan edustaja Zyskowicz on aivan oikeassa siinä, että hyvin usein nämä tietosuojasäännökset johtavat kummallisiin tilanteisiin. Aina ei ole kyse edes siitä, että tietoa ei saisi luovuttaa, vaan voi olla kyse siitä, että viranomaisilla ei ole yhteistä tietoturvallista tapaa välittää tietoa. Esimerkiksi kun kunnan sosiaalitoimisto tarvitsee poliisilta tietoa siitä, onko toimeentulotuen hakijalla oikeus olla maassa, niin ainoa hyväksytty väline tämän tiedon välittämiseen on telefaksi, koska ei ole yhteensopivaa tietoturvallista sähköpostijärjestelmää. Kaikkihan me tiedämme, miten turvallinen telefaksi itse asiassa on, mutta kun se on joskus hyväksytty turvalliseksi, niin se on ainoa, jota saa käyttää. Voitte kuvitella, kuinka paljon ylimääräistä työtä tämä aiheuttaa.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuoro edustaja Zyskowiczille ensin ja sitten edustaja Heinoselle.

14.39 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä esimerkki, minkä edustaja Kasvi toi esiin, on varmaan todellinen, ja hän tuntee tämän asian, kun siitä puhui. Minä kerron, miten asia on lainsäädännön valossa tänä päivänä.

Kun ihminen Suomessa, EU-kansalainen, toistuvasti turvautuu toimeentulotukeen, niin se on peruste käännättää hänet maasta. Kuitenkin tilanne on se, että kun tällainen Suomessa oleva, vaikkapa virolainen, jatkuvasti turvautuu Suomessa toimeentulotukeen ja toimeentulotukiviranomaiset sen näkevät ja tietävät, että se olisi peruste käännättää hänet maasta, niin he eivät saa nykyisten säädösten mukaan ilmoittaa ulkomaalaisviranomaisille, että tämä tyyppi täällä jatkuvasti hakee toimeentulotukea ja se olisi peruste hänen käännättämiseensä. He eivät saa sitä ilmoittaa. Sen sijaan, jos poliisi kysyy, käykö tämä tyyppi toistuvasti hakemassa toimeentulotukea, niin silloin he saavat sanoa, että kyllä käy.

14.40 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä oli jokin aika sitten vielä runsaasti lasten opinpolulla näitä kohtia, missä tiedonsaanti katkesi. Sitä korjattiin ministeri Virkkusen ja ministeri Sarkomaan aikana niin, että tieto siirtyi varhaiskasvatuksesta peruskouluun ja peruskoulussa alakoulusta yläkouluun ja niin poispäin, mutta edelleen meillä on kuitenkin niitä tilanteita, että tiedonsaanti voidaan estää myös vanhempien toimesta. Silloin tietysti herää sekin kysymys, kenen etua se palvelee, että ei halutakaan antaa tietoa eteenpäin. Ymmärrän tietyllä tavalla sen ajatuksen, että joskus niin sanotusti tyhjältä pöydältä aloittaminen voi olla lapselle tai nuorelle hyväksi, mutta silloin, jos on kyse esimerkiksi lapsen terveystiedoista ja siitä, mikä olisi oleellista tietää myös uudessa koulussa, tällainen koulun vaihtaminen asioiden piilossa pitämiseksi pitäisi myös pystyä jollain estämään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

14.41 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Erilaiset henkilötietorekisterit, kuten luottotietorekisteri, olisi myös syytä ottaa käsittelyyn. Juuri tämä luottotietorekisteri, negatiivinen rekisteri, estää tällä hetkellä ahdingossa olevia ihmisiä kohentamasta omaa asemaansa. Esimerkiksi jos henkilö saa työpaikan ja asunnon, tulee esteeksi se, että hän ei saa kotivakuutusta. Ja kun ei saa kotivakuutusta, menee asunto, ja jos ei ole asuntoa, niin menee hyvin helposti työ, eli pysytään siellä yhteiskunnan ulkopuolella, eletään rajamaastossa. Tämä on asia, joka tässä yhteiskunnassa pitäisi ottaa huomioon.

Meillä on tiedossa se, että henkilö, jolla ei ole luottotietoja, elää aika lailla hankalassa maailmassa, nimittäin ainoa vakuutus, mikä hänelle on pakko antaa, on pakollinen liikennevakuutus. Tämä on paradoksi sen takia, että hän ei saa sitä autolainaa tai mopolainaa tai moottoripyörälainaa, mihinkä tätä pakollista liikennevakuutusta tarvittaisiin, koska hänellä ei ole luottotietoja. Mutta se on siis vakuutus, joka on pakko antaa. Mutta eikö tästä yhteiskunnasta löydy sen vertaa inhimillisyyttä, että ihmiselle, joka saa asunnon, olisi pakko antaa myöskin kotivakuutus? Tällä hetkellä tilanne on jopa niin hankala, että vaikka kolmas osapuoli sitoutuisi maksamaan tämän vakuutusmaksun, niin silloinkaan ei ole pakko antaa kotivakuutusta. Se on aika karseaa semmoisessa maassa, jossa lämpötilan vaihtelut voivat olla, kuten tänä vuonna olemme jälleen saaneet huomata, jopa 70 astetta vuodessa.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

Talvella pakkasella on oltava katto pään päällä, on oltava koti. On kohtuutonta, että ylläpidämme rekisteriä, joka estää todellakin ihmisiä pääsemästä takaisin yhteiskuntaan. Se on sellainen asia, johon meidän on kiinnitettävä huomiota.

Kun me puhumme tietosuojasta ja sen käytöstä, olisi tärkeää, että tarkasteltaisiin tarkasti, mitä erilaiset rekisterit ja niiden käyttö merkitsevät yhteiskunnassa, mitä ne merkitsevät kansalaisille ja mitä ne merkitsevät liike-elämälle. Nämä kaikkihan ovat tietenkin tärkeitä asioita. Inhimillisyyden kannalta meidän on syytä muistaa, että jos henkilö joutuu luottotietorekisteriin, hän ei välttämättä ole pelkästään hurvitellut asioitaan huonoon kuntoon, voi olla, että on tullut semmoinen ikävä asia kuin aviopuolison kuolema, vakava sairastuminen perheessä, avioero tai joku muu vastaava tragedia, joka on kohdannut perhettä ja joka on ajanut perheen taloudelliseen ahdinkoon. Tällä hetkellä me kyllä tätä rekisteriä jaamme auliisti kaikille, jotka siitä haluavat tietää, ja tässä negatiivisessa rekisterissä henkilö pysyy vielä kaksi vuotta sen jälkeen, kun on saanut tavalla tai toisella velkansa maksettua. En edes halua alkaa keskustella siitä, mitkä ovat tapoja maksaa ne velat, koska siinä voimme vähän miettiä asioita: jos me emme anna mitään mahdollisuuksia, niin ihminen on kekseliäs ja keksii keinoja.

Sinänsä paradoksaalista on myöskin se, että me kyllä myönnämme pikavippejä ihmisille, joilla ei ole luottotietoja. Sen tämä sali sallii. Mutta se ei salli sitä, että ihminen saa pitää kotinsa ja sitä kautta työnsä, koska me annamme asian toteutua niin, että kotivakuutusta ei niille ihmisille anneta, jotka ovat luottotietorekisterissä. Se on henkilörekisteri, siinä on varmasti hyötynsä, miksi sitä käytetään, mutta pyydän, arvoisa ministeri, että myös tämä negatiivinen puoli otetaan tässä asiassa huomioon.

14.45 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri! Hyvät kansanedustajat! Henkilötietojen käsittelyssä on oltava tarkkana. On noudatettava lakia, käyttäydyttävä lainmukaisesti, asianmukaisesti, luottamuksellisesti, turvallisesti, ja henkilötietoja tulee myös päivittää, jotta tiedot pysyvät ajan tasalla. Tiedonkulku on tärkeää. Mutta aivan kuten, edustaja Ben Zyskowitz, hienosti täällä kysytte: onko tietosuojassa ammuttu välillä yli? Kyllä myös minä olen sitä mieltä, että välillä tuntuu, että näin asianlaita on. Ja kerroitte täällä, kuten myös edustaja Timo... [Ben Zyskowitz: Heinonen!] — Heinonen, kiitoksia! — muutaman esimerkkitapauksen, missä erityisesti, ihan pienissä käytännön asioissa, huomaa, että tietosuoja on vedetty hyvin tiukaksi.

Nostan itse, arvoisa herra puhemies, yhden tapauksen, mikä liittyy myös ikääntyneisiin veteraani-ihmisiin. Sain puhelinsoiton henkilöltä, joka tiedusteli, kun hänen ystävänsä vuosikausien takaa on siirtynyt ympärivuorokautiseen hoivalaitokseen hoitoon, mutta hän ei löydä tätä ihmistä mistään. Ja hän oli tehnyt ison työn, soittanut eri puolille ja kysellyt, missä hänen vanha kaverinsa mahtaa olla, ja kukaan ei tätä tietoa hänelle voinut antaa, koska se on salassa pidettävää. Elikkä jossakin hoivalaitoksessa joku ihminen viettää yksinäisyyttään, ja hänellä olisi ystävä, joka haluaisi tulla katsomaan, mutta tämä ei sinne pääse, koska kukaan ei kerro, kun kyseessä ei ole omainen, missä tämä henkilö mahtaa olla. Ja hän ei varmasti ole ainoa tapaus. Näitä tapauksia on kyllä paljon Suomessa.

Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen tarkoituksena on parantaa henkilötietojen suojaa. Se yhtenäistää tietosuojasääntelyä kaikissa EU-maissa. Tietosuoja on hyvin tiukka, ja Eerikan tapaus nousi täällä esille. Olisi toivottavaa, että tulevaisuudessa tällaista ei enää koskaan voi tapahtua, että tärkeä tieto ei päädy niille, jotka sitä tarvitsevat.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

Täällä monet lausunnonantajat ovat todenneet erilaisia näkemyksiä. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön mielestä olisi perusteltua laajentaa tietosuojalain erityisiä henkilötietoryhmiä koskevaa sääntelyä sosiaali- ja terveydenhuollossa tapahtuvaan käsittelyyn, ja kysyisinkin teiltä, ministeri, mitenkä olette huomioineet tässä laissa nyt sitten esimerkiksi nämä ministeriön ajatukset.

Terveystiedot ovat salassa pidettäviä, ja täällä nousi esille esimerkiksi sairaala. No, kylähän me kaikki tiedämme, jotka sairaalassa olemme käyneet, että siinä samassa potilas-huoneessa niin ne vieraat kuin ne potilaatkin tietävät, mikä siellä vieruskaveria vaivaa. Elikkä asia liikkuu eteenpäin. Mutta vastaavaa on toki myös apteekeissa. Elikkä siellä on hyvin helppo kuulla, mitä lääkkeitä itse kukin sieltä hakee, ja siellä ei ole sitä suojaa. On myös niitä apteekkeja, joissa se ei ole mahdollista, mutta edelleen on tällaisia pieniä konttoreita.

Nostaisin esiin tässä keskustelussa sen, että toisaalta, kun meillä on hyvin tiukka tietosuoja ja henkilötietoja ei kerrota, meillä on myös tilanteita, joissa henkilötietoja ei ollenkaan halutakaan tietää, ja noston tässä esille esimerkiksi paperittomat tällä hetkellä Suomessa. Meillä on sosiaalihuoltolakiin tullut nyt muutos, että kunnat korvaavat heistä aiheutuneet kustannukset. Siihen liittyy majoitus, ruoka ja pakolliset lääkkeet, ja valtion budjetissa tähän kohdennettu resurssi on 5,3 miljoonaa. Nostin perussuomalaisena sosiaali- ja terveysvaliokunnassa yhtenä ideana sen, olisiko mahdollista näitä henkilöitä, joiden henkilöllisyyttä me emme tiedä ja jotka oleskelevat maassamme laittomasti, esimerkiksi rekisteröidä, voisiko heidät rekisteröidä, ja tämä oli myös äänestyksessä täällä salissa, ja se sai kannatusta joiltakin eduskuntaryhmiltä. Muun muassa vihreissä oli asian kannattajia. Kysyinkin teiltä, hyvä ministeri: olisiko mahdollista, että henkilöt, joista emme tiedä, keitä he ovat ja ketkä hakevat mahdollisesti näitä sosiaalihuoltolain antamia palveluja, jollakin tavalla rekisteröitäisiin, ja me tietäisimme, keitä täällä Suomessa sitten on ja ketkä palvelua haluavat ja tarvitsevat?

14.50 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Tätä esitystä on EU:ssa ja sittemmin Suomessa hallituksen toimesta pitkään valmisteltu, ja hyvä, että se on nyt täällä eduskunnassa käsiteltävänä. Olemme tässä keskustelun kuluessa saaneet kuulla lukuisia murheellisia esimerkkejä siitä, kuinka huonosti voi käydä silloin kun tieto ei kulje esimerkiksi viranomaisten välillä. Mielestäni nämä näkökulmat on tässä eduskuntakäsittelyssä kyllä perattava huolellisesti ja otettava huomioon, kun asiaa täällä eduskunnassa käsitellään.

Kolikolla on sitten toinenkin puoli, yksityisten henkilöiden tietojen suoja ja niiden tietojen pysyminenkin yksityisinä. Tämän päivän digitaalisessa maailmassa tietojen varastaminen massiivisissa määrin saattaa helposti tapahtua, jos ollaan huolimattomia, ja tämä on tavallaan se toinen näkökulma, mikä tässä pitää myöskin huomioida: että riittävällä pieteetillä varmistetaan se, että yritykset ja viranomaiset myös varjelevat niitä ihmisten henkilötietoja siltä osin kuin ne digitaalisessa muodossa ovat alttiita mahdollisille verkkovarkauksille.

Tämä lakiesitys ei ole vaikutuksiltaan mitenkään vähäinen. Jo pelkästään se, että Tietosuojavaltuutetun toimistoon perustetaan peräti 16 henkilötyövuotta lisää resurssia, on osoitus siitä, että tämä on iso juttu, ja myöskin nämä hallinnolliset sanktiot, joiden on kaavailtu seuraavan rikkomuksista — 10 miljoonan euron, 20 miljoonan euron sanktiot — ovat merkittäviä asioita.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

Vähän ihmetyttää se, että tässä yhteydessä sitten viranomaistahot päästetään kuitenkin pätkästä näitten hallinnollisten sanktioiden suhteen. Tulisiko myös heitä sittenkin kuitenkin koskea nämä samat rahalliset sanktiot siitä, jos virhe tapahtuu ja kansalaisten tietoja pääsee rikollisten käsiin huolimattomuuden seurauksena? Minusta tämä olisi sellainen ohjaava tekijä, joka auttaisi myös viranomaista pitämään hanat tiukalla, [Puhemies koputtaa] jotta tieto säilyy yksityisenä.

14.52 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Tämä on jo asiakokonaisuutena, hyvin voi sanoa, megaluokan kokonaisuus niin EU-tasolla kuin meillä Suomessa, ja siinä mielessä meidän eduskunnassa tulee ja pitää suhtautua tähän suurella vakavuudella. Mutta kuten tässä on hyvin kuultu aikaisemmissa puheenvuoroissa, tämä on kaiken kaikkiaan tasapainon hakemista, tasapainon löytämistä.

Tähän liittyen tietysti nostaisin esille, nyt kun ministeri on paikalla, sen asian, että me olemme paljon puhuneet ylivelkaantumisesta, ulosottojen määrän kasvusta, ja te olette puhunut tästä positiivisesta luottorekisteristä, joka nyt toivottavasti etenee. Miten te näette tämän hankkeen, kuinka se nyt Suomessa etenee, ja saatteko te sen valmiiksi vielä tällä hallituskaudella?

Toinen asia, mikä tässä nousi esille, on se, että yritysten näkökulma tähän uuteen maailmaan on hyvin haastava. Tässä on paljon puhuttu sisäisestä tiedonkulusta ja sen ongelmista, mutta jos ajatellaan suomalaista pientä yritystä, pk-yrittäjää, niin tämän koko asetuksen ymmärtäminen, puhumattakaan sen toteuttamisesta oman yrityksen sopimusmaailmaan, on mieletön teema, ja toinen kysymykseni on: Oletteko te, ministeri, hallituksessa harkinneet tähän liittyvää koulutusta? On ihan selvää, että tässä on mieletön osaamisvaje tulossa, joten miten tämän lain kanssa käytännössä toimitaan?

Kolmas asia: Edustaja Kopra nosti hyvin esille ne ongelmat, mitä syntyy, kun rikollista toimintaa tehdään ihmisten identiteeteillä, jopa identiteettivarkaudet. Ja kun me olemme viime aikoina joutuneet voimakkaiden kyberhyökkäyksien kohteeksi niin valtiollisesti kuin kunnissa ja sairaanhoitopiireissä, niin oletteko te hallituksessa miettineet sitä, että kaiken kaikkiaan tämä kyberosaaminen pitäisi nostaa koko Suomen strategiseen keskiöön koko julkisella sektorilla ja myös koulutuksessa?

14.54 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ja koko tässä kokonaisuudessa on todellakin hyvin monta ulottuvuutta, joista haluan vielä yhden asian nostaa esiin, jota tässä ei ole käsitelty. Ministerihän nosti esiin sen seikan, että tässä säätelyssä halutaan turvata tieteellisen tutkimuksen oikeus käsitellä henkilötietoja, mikä on tietenkin tärkeä ja hyvä asia, mutta siihenkin liittyy omia ongelmiaan varsinkin silloin kun puhutaan herkistä ja arkaluonteisista tiedoista. Tällä hetkellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassahan on käsiteltävänä hallituksen esitys sosiaali- ja terveystietojen toissijaista käyttöä koskevasta lainsäädännöstä, ja tässä varmistetaan se, että voitaisiin luovuttaa henkilötietoja, potilastietoja tutkimuksen ja yritysten käyttöön, muun muassa lääketeollisuuden käyttöön.

Helsingin yliopiston terveysoikeuden professori Lasse Lehtonen on todennut ja kertonut sen, että Yhdysvaltain länsirannikon sairaaloiden nimetyn henkilön potilaskertomuksen tiedot voi anonyymisti toimivassa Tor-verkossa ostaa noin 20 000 dollarilla, ja hän arvioi, että vastaavalla laskentatavalla Helsingin yliopistollisen sairaalan tietojärjestelmien noin miljoonan hengen potilastietojen myyntiarvo olisi 20 miljardia dollaria. Eli tämä kuvaa sitä, minkälaista taloudellista arvoa näillä arkaluonteisilla tiedoilla on. Yrityksillä on

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

erityisesti halu käyttää potilas- ja geenitietoja henkilöiden profiloinnissa, [Puhemies ko-
puttaa] ja nyt on erittäin tärkeää, että huolehditaan siitä, että nämä tiedot eivät kulkeudu
väärin käsiin.

14.56 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Mielestäni on hyvä, että tästä koko-
naisuudesta täällä keskustellaan rakentavaan ja kehittävään sävyyn.

Monet edustajat ovat kuvanneet hyvin tietosuojan ja salassapidon vaikeuksia. Se, että
suoja on, on äärimmäisen tärkeää, mutta se ei saa vaikeuttaa olemassa olevaa tai kehitty-
vää toimintaympäristöä, joten se on todella hankala yhtälö. Sama pätee mielestäni myös
tietosuojavaltuutetun ja tietosuojalautakunnan työhön: kehitytäänkö teknologian myötä
vai suojellaanko olemassa olevaa? Se on hyvä kysymys. Tähän oikeastaan voisi ottaa esi-
merkin 90-luvulta, kun tietosuojavaltuutettu piti sitä erikoisena, että yhtäkkiä kännyköissä
rupeaa näkymään vastaanottajan numero. Näin jälkeenpäin naureskelemme asialle, mutta
silloin se oli äärimmäisen suuri kysymys.

Samaa tendenssiä mielestäni näkyy nyt nykyisessäkin, olemassa olevassa teknologiake-
hityksessä. Muun muassa positiivinen luottorekisteri, josta edustaja Skinnari täällä mainit-
si, tuntuu olevan aikamoinen peikko tietosuojavaltuutetulle. Tämä nimenomaan olisi työ-
kalu ylivelkaantumisen estämiseen, ja tämä toimii muun muassa Ruotsissa hyvin, joten
miksi se ei toimisi myös Suomessa.

Oikeastaan kysymykseni ministerille olisi nyt tässä: poistaako tämä esitteillä oleva tie-
tosuoja-asetus nyt näitä esteitä sekä teknologiselta kehitykseltä että aidon tiedon vaihdol-
ta?

14.58 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys, joka tuo käy-
täntöön meillä Euroopan unionin tietosuoja-asetuksen, on äärimmäisen tärkeä lakiesitys,
koska tällähän me luomme ne raamit, joilla tietoja saa antaa toiselle viranomaiselle ja niin
edelleen. Pitää muistaa, että yksityisen ihmisen tiedot on suojattu, että niitä ei saa levitellä
pitkin tantereita kenelle tahansa vaan ne ovat suojattua tietoa kaikki. Mutta nyt äsken kuu-
lemamme kaksi esimerkkiä ovat sellaisia ääriesimerkkejä tapauksista, joita ei saa sattua:
pieni tyttö menetti henkensä sen takia, että viranomaisilla oli kyllä tietoja mutta ne eivät
menneet koskaan oikeaan osoitteeseen, taikka väkivaltaisen oppilaan käytös, joka taval-
laan haudattiin byrokratian rattaisiin, siinä viaton ihminen menetti henkensä. Kuten halli-
tuksen esityksessä sanotaan tästä tietosuoja-asetuksesta, jota Euroopan unioni tässä vie
käytäntöön, ”kansallista liikkumavaraa on mahdollista käyttää myös myöhemmin esimer-
kiksi annettaessa erityislainsäädäntöä”.

Vaikka tämä EU-asetus onkin tietenkin sovellettavaa oikeutta sellaisenaan, niin kysyn-
kin ministeri Häkkäselältä, kun hän on paikalla, millä tavalla oikeusministeriö nyt valvoo
näitä asioita. Kun kuitenkin me Euroopan kansakunnat emme tietenkään ole samanlaisia
ja se, mikä Suomessa on perinnettä ja mahdollista, ei välttämättä tule kysymykseen esimer-
kiksi Italiassa, niin miten tässä asiassa nyt aiotaan toimia, niin että tällaiset onnettomat ta-
paukset, mitä tässäkin keskustelussa on moneen kertaan mainittu, pystyttäisiin estämään
sillä, että viranomaisten välillä tieto liikkuisi — esimerkiksi väkivaltaisten henkilöiden
kohdalla, sanotaan nyt vaikka tarinassa, joka johti, tässä koulutapauksessa, toisen ihmisen
kuolemaan. Eikö tällaisia asioita pystytä todellakaan karsimaan? On aivan onnetonta, että
meillä tässä maassa on valtava määrä tietoa ihmisistä, on tietokoneita, hienoja linkkiyhte-

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

yksiä mutta siitä huolimatta tieto ei kulje ja tapahtuu tällaisia karmeita murhenäytelmiä. Onko näihin mahdollisuus tarttua tällaisella kansallisella sovelluksella?

15.00 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kohdassa haluaisin muistuttaa kyllä siitä, että ei meillä yksityisen henkilön tietoja ole suojattu. Niitä saa suhteellisen helposti, ja se paikka, mistä niitä saa, on luottotietorekisteri. Sieltä tiedon saa vakuutusyhtiö, kauppias, pankinjohtaja tai muu luottolaitos. Niitä ei ole suojattu millään tavalla. Myös viranomaisen saa tietoonsa sen, onko henkilö luottotietorekisterissä vai ei. Ja jos meillä on yksi tällainen rekisteri, joka vuotaa siten, että se tekee ihmisen elämästä mahdotonta, tekee mahdotonta selvittää päivästä päivään eteenpäin, niin tässä kohdassa olisi hyvä, jos me voisimme kansallisella tasolla puuttua tähän asiaan. En tiedä, onko se mahdollista, vai onko erikseen tehtävä laki siihen, mutta todellakin, tämä asia meidän on otettava esille, ja meidän on autettava ihmisiä myöskin takaisin yhteiskuntaan ja yhteiskunnalliseen elämään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

15.01 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta kollegoille. Varmaankin tämän lainsäädännön voimaantulon myötä meillä menee jonkin aikaa tulkintaepäselvyyksien maailmassa ennen kuin oikeuskäytäntö vakiintuu ja saamme Suomeen yksiselitteisesti käytännöt siihen, miten nyt sitten toteutamme tätä uutta säännöstelyä. Esimerkiksi pääministeri Sipilä on esittänyt täällä eduskunnan salissa, että meidän omadataamme voisi olla hallinnoimassa jonkinlainen valtiollinen yhtiö, joka sitten huolehtisi myös siitä, että omadatan yhdistelyä esimerkiksi tutkimustietoon tai sen kaupalliseen käyttöön, kuten vaikkapa edustaja Räsänen viittasi, hoidettaisiin mahdollisimman järkevästi kansalaisten edun kannalta ja tietenkin myös valtion edun kannalta.

Kiinnittäisin huomiota sellaiseen asiaan, että meillä on parhaillaan valmistelussa myös tiedustelulait, jotka puhuttavat hyvin paljon. Tiedustelulait kytkeytyvät tietenkin myös Tietosuojavaltuutetun toimistoon, jonka resursseja tässä tämänkin lakimuutoksen myötä vahvistetaan aika paljon. Kysyisin ministeriltä: Pidätekö te tällä hetkellä tätä resursointia, jota Tietosuojavaltuutetun toimistolle ollaan tämän lain myötä antamassa, riittävänä suhteessa siihen, että tietosuojavaltuutetulle tulee todennäköisesti lähivuosina myös merkittäviä uusia velvoitteita? Ja näettekö, että EU:n tietosuojalainsäädännössä on jotain sellaista, mitä meidän pitäisi erityisesti tiedustelulain näkökulmasta huomioida?

15.02 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Minäkin haluaisin ministeriltä vielä kysyä tietosuojavaltuutetun uudesta toimenkuvasta. Toivon, että, ministeri, kommentoisitte EK:n kannanottoa, jossa he ovat huolestuneita yritysten oikeusturvasta ja kokevat ongelmalliseksi sen, että enimmäismäärältään varsin ankarienkin sakkojen määräämisestä päättäisi tuomioistuimen sijaan yksi henkilö, tietosuojavaltuutettu. Sieltä johtaja Hannu Rautiainen on todennut näin, että Suomen oikeudenkäytössä on pääsääntöisesti katsottu, että tietosuojaasetuksessa säädetyn kaltaisen, hyvin ankaran hallinnollisen sakon voi määrätä vain tuomioistuin. Vähintään on pyritty huolehtimaan, että päätöksen voi tehdä vain kollegiaalinen elin, kuten on Finanssivalvonnassa. Nythän tämä kollegiaalinen elin lakkautetaan ja tietosuojavaltuutettu yksin näistä päättää. Miten kommentoitte tätä EK:n huolta?

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

15.04 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Piti edellisessä puheenvuorossani vielä nostaa esiin organisaatiot ja niiden valmistautuminen tähän tietosuoja-asetukseen. Eli kysyisin ministeriltä vielä sitä, millä tavalla tähän tietosuoja-asetukseen valmistaudutaan Suomessa ja organisaatioissa ja tuleeko tarpeeksi tietoa. Täällä jo edustaja nosti esille muun muassa koulutuksen, sekin on erittäin hyvä asia.

Kysyn myös tietosuojavastaavan roolista: näettekö, että yhä useammassa organisaatiossa ja työpaikoilla tulisi olla myös tietosuojavastaava, kuten siellä on myös luottamusmiehet ja työturvallisuudesta vastaavat henkilöt?

Siten kysyn vielä näistä tietosuojarikkomuksista, tai millä nimellä niitä nyt kutsutaan, kun aina väärinkäytöksiäkin tapahtuu meidän yhteiskunnassa. Niitä tapahtuu terveydenhuoltoalalla, myös esimerkiksi poliisissa on ollut joitakin kertoja näitä epäilyjä, että mennään tutkimaan tarpeettomasti toisen henkilön tietoja. Toki siinä on uteliaisuuskin takana varsinkin terveydenhuollossa, hyvin epämukavia ja inhottavia tapauksia. Mitenkä nämä voitaisiin estää, ja onko teillä tietoa, kuinka paljon näitä Suomessa loppujen lopuksi tapahtuu? Luvatta tai aiheetta, jos ei ole syytä epäillä rikoksesta — tai terveydenhuollossa ei ole edes omaisesta, potilaasta tai asiakkaasta kysymys — tällaisiin tietoihin ei pitäisi olla pääsyä, tai sinne pitäisi jäädä niin suuri sormenjälki, että nämä tapaukset saadaan ilmi ja julki ja niistä myös mahdollisesti rikosoikeudelliseen vastuuseen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä edustaja Krista Kiuru, ja sen jälkeen on ministerillä puheenvuoro.

15.05 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tähän kokonaisuuteen liittyy erityisesti tällaisessa tietointensiivisessä yhteiskunnassa se, millä tavalla myöskin monenlaisia toissijaisia tietoja voidaan yhteiskunnassa käyttää. Tällä hetkellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on käsitellyssä terveystietojen toissijainen käyttö, joka tuli jo ennen kuin tämä teidän esityksenne saapui eduskuntaan, ja näistä hankalista aikataulusyistä olemme jo käyneet tuon esityksen kanssa myöskin perustuslakivaliokunnassa. Näyttäisi siltä, että esimerkiksi terveystietojen tai oikeastaan yhteiskunnan minkä tahansa toissijaisten tietojen käyttö riittävästi anonymisoidun tiedon tasolla voisi olla tieteellisen tiedon lisäksi mahdollisesti hyödynnettävissä esimerkiksi kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa. Ongelma lienee se, että tämän päivän yhteiskunnassa enää yhä vähemmän on sellaista tietoa, joka voitaisiin anonymisoida, minkä perustuslakivaliokunta näyttää asettavan näissä tapauksissa ehdoksi. Ja kun näin on, niin kysymys liittyy siihen, miten, ministeri, te koette, millä tavalla tämä toissijaisen tiedon käyttö tulisi nyt huomioida, varsinkin tilanteessa, jossa tällainen anonymisointi tänä päivänä ei enää riitä siihen, että välttämättä tietosuoja taattaisiin, koska mahdollisuus big dataan ja isojen bottien käyttöön tiedonlouhinnassa voi antaa mahdollisuuden siihen, että anonymisoitu tieto ei tosiasiassa enää anonymisoitua ole. Siltä osin iso kysymykseni liittyy siihen, oletteko tietoinen siitä, että näitä toissijaisia tietoja olisi hyvä käyttää, ja mihin ne rajat asetetaan, niin kuin perustuslakivaliokunta on nyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaa neuvonut tekemään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Häkkänen, josko 3 minuuttia voisi riittää.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

15.08 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvästä keskustelusta. Niin kuin tästäkin huomataan, ne näkökulmat, joita liittyy tietosuojaan, ovat hyvin monipuoliset. Tätä ei tule missään tapauksessa tarkastella aina vain yhdestä kulmasta, vaan tässä on hyvin paljon myös ihan perustuslaillisia oikeuksia ristikkäin, joita täytyy yhteensovittaa. Vielä kun tämä on EU-tason sääntelyä asetustasoisesti eli pääosa tästä on suoraan sovellettavaa oikeutta, jossa meillä ei ole tässä talossa harkinnanvaraa, niin se tekee tästä sääntelykokonaisuudesta entistä haasteellisemman.

Mutta samaan aikaan täytyy todeta se, että kun maailma muuttuu yhä enemmän riippuvaiseksi tiedosta ja tiedonhallinnasta, niin palvelujen parantaminen, yritystoiminta, tulevaisuuden työpaikat kuin myös sitten turvallisuus ja kansalaisten arjen liikkuvuus, palvelujen saatavuus, muut kaikki liittyvät jatkossa yhä enemmän siihen — niin hyvässä kuin huonossakin — miten tieto liikkuu, miten sitä saa hyödyntää ja käyttää. Tämänkin takia tämä uudistuskokonaisuus, joka on nyt EU-tasolta pääosin suoraan sovellettavaa oikeutta ja jossa on ripauksen verran nyt meidän parlamenttimme kansallista harkinnanvaraa, on äärimmäisen suuri ja iso kysymys.

Tämän takia korostan sitä, että tämä on vaikealukuinen kokonaisuus, jonka kanssa — kun sovelletaan vaikkapa yrityksissä tätä — yhdessä täytyy lukea samaan aikaan siis suoraan EU:n tietosuoja-asetusta, jonka soveltamiskäytännöstä ja tulkintakäytännöstä viime kädessä linjaukset tekee EU-tuomioistuin. Siihen ei ole kansallisilla parlamenteilla käytännössä oikeutta ryhtyä sanomaan, että tuo epäselvä kohta tarkoittaa tuota tai tuota. Se liikkumavara, joka meille taas on jätetty, on tässä lakipaketissa, ja se on täysimääräisesti käytetty hyväksi.

Lapsen ikärajassa oli liikkumavaraa myös, mutta halusin sen pudottaa 13 vuoteen sen takia, että yhä useampi nuori kasvaa digitaaliseen ympäristöön ja haluaa osallistua yhteiskuntaan, kaveripiireihinsä ja muihin käyttämällä hyväkseen digitaalisia palveluja. Tätä suosittivat myös Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Lastensuojelun Keskusliitto ja muut lapsioikeudelliset järjestöt.

Tietojenvaihtokysymys: Siihen liittyy turvallisuuskysymys, joka on ministeriöitten sektorilainsäädännössä ratkaistava. Tämä on yleislainsäädäntö, jossa ei ratkaista näitä tietojenvaihdon ongelmia. Painetta on näihin, ja tästä on käyty keskustelua nyt sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön kanssa, että tässä on päästävä eteenpäin. Näitä Eerika-tapauksia ja monia muita ei jatkossa enää saisi tapahtua.

Viranomaisille sanktioita samalla tapaa kuin yksityiselle sektorille: tulevana vuosina täytyy katsoa, onko myös viranomaispuolelle säädettävä, mutta tällä hetkellä minä katsoin, että viranomaisille ovat riittävät normaali lainnoudattamisvelvoite ja virkavastuuvelvoite näissä toimenpiteissä.

Positiivinen luottorekisteri: selvityshenkilöt on asetettu, ja alkukesästä saadaan selvitys valmiiksi, minkä johdosta on tarkoitus mahdollisimman nopeasti sitten edetä vielä tällä vaalikaudella jossain määrin.

Seuraamusmaksuja, joita tietosuojavaltuutettu voi yrityksille asettaa: Tämä tulee suoraan asetuksesta. Tässä ei ole kansallista harkinnanvaraa, mutta korostan sitä, että näitä seuraamusmaksuja jo nykyään voi Finanssivalvonta määrittää ja erilaiset muut viranomaiset eli meillä nykyään on jo sellaista käytäntöä, että voidaan antaa seuraamusmaksuja.

Kyberosaamiseen panostaminen yleisesti, mitä edustaja Skinnari täällä painotti: siihen täytyy tulevana vuosina jättisatsauksia pistää Suomessa. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain 8 ja 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 10/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

15.12 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annettua lakia. Esityksen mukaan palveluntuottajan kalastuslupien myyntiin liittyvien tehtävien suorittamisesta perittävää maksua sekä saalisrekisterin pitäjälle toimitettavia tietoja koskevia säännöksiä muutettaisiin.

Puhemies! Esityksen tarkoituksena on yhtenäistää kalastuslupien myyntitehtävistä perittävän maksun määrää sekä parantaa saalistietojen luotettavaa keräämistä.

Luvanmyyntipalkkion muutos koskisi vain kalastusmatkailulupien myyntiä, ei paikalliskalastajien lupia tai Tenojokilaakson ulkopuolella asuvien kalastusoikeuden omistajien lupia. Tenojoen kalastuksen ulkopuolella olevien osalta on näitä, jotka ostetaan suoraan ely-keskukselta. Kyse on myös siitä, että palkkio olisi riittävä, jotta luvanmyyjät haluavat jatkaa niiden myyntiä.

Tenojoella kalastavien pitää siis ilmoittaa saalistietonsa saalisrekisteriin. Muutos vaikuttaisi sivuvesillä, missä luvanmyynti ei ole ainakaan vielä sähköisen luvanmyyntijärjestelmän piirissä. Tenojoella luvanmyyntitiedot siirtyvät automaattisesti järjestelmään. Täavoitteena on saada myös sivuvesien luvanmyynti sähköisen järjestelmän piiriin. Kattavat ja luotettavat saalistiedot ovat tärkeitä lohikantojen tilan luotettavan arvioinnin kannalta.

Puhemies! Tärkein muutos siis koskee kalastuslupien hinnoittelua, jotta alle 18-vuotiaille voitaisiin myöntää matkailukalastuslupa hyvin edullisesti tai maksutta. Kalastuskaudella 2017 lasten kalastuslupien puuttuminen nähtiin ongelmaksi matkailupalveluiden kannalta. Norjassa ei peritty maksua alle 16-vuotiaille myydyistä luvista kesällä 2017 mutta hinnoittelulle asetettu vaihteluväli Suomessa ei mahdollistanut alaikäisille maksuttomia lupia tai niin edullisia lupia kuin katsottiin tarpeelliseksi. Muutoksilla voitaisiin joustavoittaa lapsille myönnettävien lupien hinnoittelua ja antaa parempia mahdollisuuksia sopia tarvittaessa lupien yksityiskohdista Tenon kalastussopimuksen 6 artiklan mukaisissa neuvotteluissa Norjan kanssa. Voimaansaattamislain on tarkoitus antaa puitteet, joiden sisällä luvan hinnat ja ehdot määrätään vuosittain maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

Lain muutosehdotus ei vaikuta saamelaiden asemaan. Muutosesityksestä on neuvoteltu saamelaiskäräjien kanssa saamelaiskäräjlain 9 §:n mukaisesti.

Ja lausuntokierroksessa esitetyt muutokset on kannatettu laajasti.

15.15 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Jos oli äskeinen asia vaikea ja monimutkainen, kun puhuttiin tietosuojasta, niin kalastus jos mikä pelkästään meillä Suomessa, Pohjoismaissa ja kansainvälisestikin aiheuttaa tunteita, ja ihan syystä.

Viime kesä oli ehkä kylmä ja koleakin, ja sitä se oli erityisesti Tenon alueella Lapissa, kun moni lapsiperhe ja aikuinenkin joutui pettymään, koska kalastaminen Tenolla oli käytännössä mahdotonta, kun lupia ei saanut tai jos niitä olisi saanut, ne olisivat maksaneet niin paljon, että tavallisella työssä käyvällä perheelläkään ei käytännössä olisi varaa ollut siellä ainakaan yhtä päivää enempää kalastaa. Joten siinä mielessä, arvoisa ministeri — joka nyt valitettavasti joutui poistumaan — tämä alle 18-vuotiaiden maksun hinnoittelun muutos, alentaminen ja jopa poistaminen on todella hyvä saavutus hallitukselta, ja hyvä, että se nyt tulee tänne eduskuntaan, vaikka viime kesä niin meidän perheellä kuin monella muullakin Tenolla meni aika pilalle.

Tämä on haastava kokonaisuus lainsäädännöllisesti, ja tämä oli haastava kokonaisuus jo perustuslakivaliokunnassa. Tietysti täytyy todeta, että kyllä on hyvä, että Suomi pitää puolensa, koska meillä on muutama hassu lohijoki ja Norjalla niitä taitaa olla aika paljon enemmän. On ihan selvää, että kun kysymys on Suomen edusta, niin silloin pitää Suomen puoliaan pitää. Mutta kun ajatellaan sitä käytännön tilannetta, mikä viime kesänä syntyi, että lupien hinnat nousivat jopa 300 prosenttia, niin on ihan selvää, että sellaista lainsäädäntöä meidän ei olisi koskaan pitänyt tästäkään salista päästää ulos, puhumattakaan siitä, että se kosketti juuri lapsiperheitä ja nuoria.

Tässä on oikeastaan mielestäni samalla kysymys myös paljon isommasta yhteiskunnallisesta asiasta kuin pelkästään kalastuksesta. Kun me puhumme lasten ja nuorten suhteesta luontoon ja siitä, että lapset, tulevat sukupolvet, vielä osaavat ja pystyvät olla luonnossa ja metsässä ja kalastaa, niin ainoa tapa on tietysti se, että sitä tehdään pienestä pitäen esimerkiksi omien vanhempien kanssa. Siinä mielessä olen ollut iloinen siitä, että etujärjestöt, Suomen Vapaa-ajankalastajat mukaan lukien, ovat olleet aktiivisia tässä lausuntokierroksella ja ovat, niin kuin nyt näkyy, saaneet myös läpi sen tahtotilan, että lasten ja nuorten etu toteutuu tässäkin laissa.

15.19 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Edustaja Skinnari otti hyvin esiin tässä kalastuslupien korotukset, jotka todellakin Tenojoella ovat nousseet aivan huimiin määriin. Ei ole mitään mieltä siinä, että 300 prosenttia jokin asia nousee kerralla. Jos vaikka maitolitrin hinta kaupassa nousisi 300 prosenttia yhtenä päivänä, niin siitä tulisi aikamoinen älämölö. Esityksen mukaan palveluntuottajien kalastuslupien myyntiin liittyvien tehtävien suorittamisesta perittävää maksua sekä saalisrekisterin pitäjälle toimitettavia tietoja koskevia säännöksiä muutettaisiin. Lisäksi alle 18-vuotiaille voitaisiin myöntää matkailukalastuslupa hyvin edullisesti tai maksutta. Tällä hetkellä Tenojoen rajajokiosuudella on voimassa Suomen ja Norjan välinen yhteinen sopimus ja siihen liittyvä kalastussääntö. Pitäisin hyvänä, että tämä sopimus mahdollisimman pian uudistettaisiin ja sitä ennen neuvoteltaisiin Norjan kanssa. Tässä on paljon sellaisia asioita, jotka pitää saada muutettua mahdollisimman pian.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

Jokaisen rajajokiosuudella kalastavan on lunastettava kalastuslupa ennen kalastuksen aloittamista. Näinhän on käytäntö muuallakin Suomessa, kalastus maksaa joka purolla ja joka joessa. Esitettyjen muutosten perusteena ovat luvanmyyntikäytännössä havaitut epäkohdat sekä tarve parantaa saalistietojen luotettavaa keräämistä Tenojoen sivuvesistöissä. Palveluntuottajien luvanmyyntitehtävästä perittävän maksun vähimmäismääräksi esitetään 3 euroa kalastusvuorokautta kohti ja 60 euron hintaista lupaa kalliimmille luvulle enintään 5 prosenttia luvan hinnasta, tarkennuksena se, että esitys koskee vain kalastusmatkailuun tarkoitettuja lupia. Muut luvat tulee lunastaa Lapin ely-keskuksen palvelupisteestä, eikä niihin sisälly luvankirjoituspalkkiota.

Luvan myynnistä vastaava taho sekä palveluntuottaja veloitettaisiin ilmoittamaan luvan ostajien nimi- ja yhteystiedot saalisrekisterin toimivaltaiselle rekisterinpitäjälle. Pidän tältä kohdin esitystä hyvänä, koska tämä edistäisi saalistietojen luotettavaa keräämistä Tenojoen sivuvesistöissä, missä luvan myynti ei tapahdu sähköisen järjestelmän kautta. Eri asia on sitten, miten aktiivisia kalastajat tämän ilmoittamisen suhteen ovat ja miten paljon heitä pitää siihen motivoida.

Tämän esityksen tärkein seikka ja tavoite mielestäni on se, että alle 18-vuotiaat voisivat jatkossa saada matkailukalastuslupia Tenolle hyvin edullisesti tai jopa maksutta. Toisaalta, kun kalastelee tuolla joki- ja koskiosuuksilla, niin kaikkein eniten siellä on 15—18-vuotiaita nuoria kalamiehiä. Tämän esityksen myötä lapset ja nuoret pääsisivät kuitenkin kalastamaan aiempaa edullisemmin Tenolle jo tänä kesänä, ja se on varsinkin perheiden etu.

15.22 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Olen todella tyytyväinen siihen, että tämä laki nytten saatiin tänne eduskunnan käsittelyyn. Tämä laki, jossa käsitellään Tennon kalastusasioita, on ehdottomasti askel eteenpäin, oikeaan suuntaan, sillä viime kesä oli monille todellakin katastrofi Utsjoen alueella.

Tilannehan oli se, että tavoitteena oli, että Tenojoen kalastusta vähennetään 30 prosenttia. Lopputulos oli se, että lohien kalastusmäärä väheni 70 prosenttia. Elikkä tämä oli utsojokelaiselle matkailulle todella vaikea tilanne, mutta se oli vaikea myöskin monille paikallisille ja saamelaisille. Nyt tässä on onneksi pystytty hakemaan uutta toimintamallia, ja viime kesästä on opittu aika paljon. Hyvää on se, että lupamyyntiä nytten kehitetään sillä tavalla, että jatkossa niitä lupia saadaan oikealla tavalla myöskin Suomen puolelta ja matkailuyrittäjät pystyvät sitä myyntiä myöskin tekemään, ja se, että niitä lupia saapi myydä useamman kerralla niin, että ryhmämatkatkin ovat jatkossa onnistuneet.

Tästä nuorten edullisesta luvasta olen myöskin tyytyväinen tässä asiassa.

Sitten kun tämä tulee valiokuntaan käsittelyyn, niin toivon, että valiokunta kuuntelee hyvin laajasti myöskin näitä lausunnonantajia, sillä silloin kun Teno-sopimusta käsiteltiin täällä eduskunnassa, niin erityisesti saamelaiset ja osakaskuntien edustajat, eri tahot, ennen kaikkea saamelaiset, kokivat, että heitä ei silloin kuunneltu tarpeeksi. He eivät kokee, että he olisivat tulleet kuulluiksi näissä asioissa.

Saalisrekisteri-asia on todella hyvä ja sitä pitää viedä eteenpäin. Sillä me saamme tietää, paljonko niitä lohia oikeasti sieltä sitten pyydetään.

Mutta sitten kehittämisasioista se, että viimeksi, kun tästä asiasta päätettiin, silloin sovittiin, että tulee valvontakamerat. Siihen löydettiin jo rahatkin, mutta missä ne valvontakamerat nyt sitten oikein ovat? Niitä ei ole syystä tai toisesta ilmeisesti saatu sinne asennettua sitten ollenkaan, eli sen perään minä kyllä kysyn tässä enemmänkin.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

On todella hyvä, että Norjan kanssa saadaan nyt yhteistyö pelittämään entistä paremmin, tai ainakin sitä käytännön työtä pitää tehdä niin, että lupamyyntiasiat saadaan kehitettyä sillä mielelläkin.

Viime kesä oli tosiaankin poikkeus. Vettä oli paljon ja kalastaminen oli monessa suhteessa erilaista kuin aikaisemmin. Toissa kesänä sain käydä poikani kanssa Tenolla pyytämässä lohta, ja kyllähän me silloin saalista saimme myöskin matkaan. Viime kesänä emme me, niin kuin moni moni muukaan, päässeet sinne kalastamaan. Miten siinä kävi? Loppujen lopuksi iso osa luvista oli kuitenkin myymättä, eli siinä eivät jostakin syystä hommat pelittäneet ja kalat jäivät sitten pyytämättä ja matkailutulot paikallisille saamatta. Toivon mukaan täällä saamme kehitettyä tätä asiaa.

Kalatalouden Keskusliitto, jota minä olen johtamassa, sekä Vapaa-ajankalastajat molemmat ovat katsoleet, että tämä lakimuutosasia on tärkeä. Tässä me olemme ainakin samaa mieltä, että jotakin on tehtävä, että toimintoja saadaan vietyä eteenpäin.

Osakaskuntapuolella on otettu vahvasti esille se, että osakaskuntien roolia tulee jatkosakin korostaa varsinkin siinä, miten näitä lupia myydään ja mitkä ovat ne hinnat.

Ulkopaikkakuntalaisten eli mökkiläisten lupamyyntiasiaa pitää kehittää, ettei siinä käy niin kuin viime kesänä kävi, että niistä luvista jäi huomattava osa myymättä, vaikka ne oli tarkoitettu myyntiin. Esityksenä on se, että myytävien lupien määrää tulisi rajoittaa niin, että niitä olisi korkeintaan 20 lupaa kalastuskauden aikana per lupien ostaja, jotta niitä voitaisiin mahdollisimman monelle saada.

Paikkakuntalaisten verkkopyyntiasiaa pitää kuitenkin miettiä myös uusiksi niin, että ne, jotka patopyyntiä tai verkkopyyntiä harjoittavat, saisivat harjoittaa tätä toimintaa niin kauan kuin siihen pystyvät, sillä ei niitä enää montaa vanhusta ole, jotka sitä harjoittavat.

Niin kutsuttuun Venäjän loheen pitää nyt kiinnittää erityistä huomiota, miten sitä aleataan rajoittamaan. Itse olen useammankin henkilön kanssa keskustellut haukien määrästä. Joessa on nykyään iso määrä haukia, ja ne hauet syövät sitten paljon smoltteja. Eli miten saadaan verkkokalastusta tai muita toimintoja sitten kehitettyä, että tämä saadaan vietyä eteenpäin.

Puhemies! Lopuksi vielä sanon sen, että tämä Tenojoki-sopimus on osa laajempia kalastuspuolen kehittämisasioita, ja nyt toivon, että saisimme pikaisesti käsittelyyn myös kalastuslain 10 §:n, joka käsittelee kolmen pohjoisimman kunnan kalastusasioita valtion virtavesillä.

15.28 Markku Eestilä kok: Puhemies! Tämä hallituksen esitys on hyvä, sillä se auttaa matkailuyrittäjiä, jotka todella ovat olleet vaikeuksissa, sillä ongelma on ollut se, että kun sinne on perhe mennyt, niin kuin täällä hyvin puheenvuoroissa todettiin, niin lupien saanti on ollut ensinnäkin vaikeata ja epävarmaa ja sen jälkeen myös kallista.

Nyt on tämä 10 §, jonka mukaan alle 18-vuotiaalle voidaan edullisella hinnalla myydä — niin kuin on tähänkin saakka voitu myydä, mutta se on uusi asia, että olisi alle 16-vuotiaalle jopa maksuton. Sitä täytyy sitten valiokunnissa katsoa tarkkaan, että millä tavalla tämä maksuttomuus toteutuu ja pitääkö varsinaisen luvansaajan, jonka lupaan se nuoren maksuton lupa sitten liittyy, välittömästi olla läsnä ja näin poispäin, jotta voidaan varmistaa se, että kaloja käsitellään oikein, talvikkoja ei oteta ja muutenkin noudatetaan sääntöjä.

On erittäin hyvä, että toinen, 8 §, sitten määrittelee sen, että kun joku myy luvan, niin tiedetään, kenelle se lupa on myyty, ja tiedetään yhteystiedot, ja varmistetaan sillä, että myös

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

saalisilmoitus tehdään. Tämä on kyllä merkittävä uudistus ja hyvään suuntaan mennyt uudistus.

15.29 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Tämä uusittu ja päivitetty Teno-sopimus on jättänyt näihin päiviin asti aika paljon debattia Tenojokivarressa. On tietenkin hyvä, että niitä erheitä ja ongelmia siitä sitten pala palalta pystytään korjaamaan myös jälkikäteen, ja tämä on tietenkin yksi hyvä esimerkki niistä ongelmakohdista, joita on tullut sitten lupien myötä. Erittäin paljon on kyllä vielä tekemistä myös ely-keskuksella ja Metsähallituksella ylipäänsä sen suhteen, kuinka digitaalisesti meidän palvelumme toimivat ja kuinka nopeasti ne toimivat ja miten tieto liikkuu, ja toivoisin, että sielläkin astuttaisiin nykyaikaan.

Mutta sitten on tietenkin hirvittävän tärkeää, että nuorten ja lasten kalastusharrastusta pystytään tälläkin tavalla tukemaan. Tuo viimekesäinen tilanne Tenolla, mikä täällä useampien kollegojen suusta on tullut jo esille, ei kyllä ole kunniaksi. Ja oikeastaan, niistä keskusteluista, joita silloin käytiin, kun Teno-sopimusta muutama vuosi sitten oltiin pitkien, pitkien neuvottelujen jälkeen lopulta laittamassa voimaan: esimerkiksi ne korvaukset paikalliselinkeinolle, kun tiedettiin, että kunta elää suuressa määrin tästä matkailusta, ja sitten seuraavana kesänä tulee tämänkaltaisia, plus 300 prosentin nostoja lupamyyntiin. Eli ei tämä kyllä kaikilta osin aivan tasapainoisesti ole mennyt.

Harmillista, että ministeri ei pystynyt täällä olemaan paikalla vastaamassa paitsi tähän kysymykseen myös siihen, minkä kollegani nosti tuossa edellisessä puheenvuorossa esille eli nämä sivuvesistöjen luvat, jotka jäivät edellisessä kalastuslain uudistuksessa täydellisesti hoitamatta, ja valitettavasti edelleenkin se asia venyy, koska se on iso laki. Mutta tämä on yksi pieni ja tärkeä oikeudenmukaisuuskysymys, mikä pitäisi saada hoidettua. Ja näistä laskureista olen kyllä samaa mieltä, että niitä nyt on odoteltu pari vuotta jo siellä. Että mis-sähän vaiheessa ne sinne tulevat?

15.31 Reijo Hongisto sin: Arvoisa herra puhemies! Useissa puheenvuoroissa on todistettu tästä luvanmyyjien ja luvanostajien välisestä kohtaanto-ongelmasta. Minä tulkitSEN asian niin, että kun ostajia olisi ja myyjiä olisi, mutta he eivät jostain syystä kohta, niin jonkinlaisesta ongelmasta on kysymys, ja tämä täytyy kyllä korjata.

Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä ehdotetaan muutettavaksi kalastuslupia myyvien palveluntuottajien kalastuslupiin liittyvien tehtävien suorittamisesta perittävää maksua ja saalisrekisterin pitäjälle toimitettavien tietojen laatua. Se on ehdotuksen keskeisin sisältö. Myös alle 18-vuotiaalle tulisi mahdollisuus saada matkailukalastuslupia hyvin edullisesti taikka kokonaan maksutta. Tämäkin on mielestäni erinomainen mahdollisuus. Nämä ovat hyviä parannuksia nykytilaan verrattuna.

Toteutuessaan laki yhtenäistäisi kalastuslupien myynnistä perittävää maksua ja parantaisi saalistietojen keräämistä. Muutamissa puheenvuoroissa on puhuttu näitten kalastusmaksujen korottamisesta, ja kun puhutaan hintojen pompsahtamisesta, niin ei liene kenenkään etu, että hinnat pompsahtavat useita satoja prosentteja.

Suomessa itse Tenojoessa tarvittavien kalastuslupien myynnin järjestäminen on Lapin ely-keskuksen vastuulla, mutta luvanmyynti on mahdollista siirtää yksityiselle palveluntuottajalle taikka kalastusoikeuden haltijana olevalle yhteisen vesialueen osakaskunnalle. Tenojoen sivuvesistöissä sen sijaan lupia myydään, voisiko sanoa, vähän villillä tavalla. Nimittäin sivuvesistöissä on useampia luvanmyyjiä ja useampia tahoja. Suurin osa luvista myydään niin sanotusti käsin eikä sähköisen järjestelmän kautta. Kaikki luvanmyyjät eivät

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

näin ollen ole tiedossa, eivätkä myöskään sähköisen järjestelmän piirissä. Tämän takia on aika vaikea varmistaa, että kaikki luvan ostaneet ja kalaa saaneet ilmoittaisivat saaliistaan. Kontrollin mahdollisuus puuttuu taikka se on olematon.

Tällaisten ongelmien korjaamiseksi tarvitaan lakimuutos, jota nyt käsitellään. Lakimuutos on mielestäni hyvä askel oikeaan suuntaan, mutta koskikalastuksen moninaiset ongelmat tiedostaen ainakin minä kysyn: Onko tämä askel vielä riittävän pitkä? Tarvitaanko vielä joitakin korjaamistoimenpiteitä, joilla saataisiin laki aukottomasti hyväksi?

Arvoisa puhemies! Minä kannatan lakiesitystä ja toivotan kaikille kalastajille kireitä säämoja. — Kiitoksia.

15.35 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä Tenojoessa kalastamista koskeva lakiesitys on toki hyvä ja perusteltu, ja voi sanoa, kun äsken käsitelimme tuota tietosuojalakia, että se oli varmaan aika vaikea lakipaketti, mutta sen voin jo kokemuksesta sanoa, mitä olen tätä asiaa muutamia vuosia seurannut, että varmaan tämä Tenojoen kalastuksen säätely lailla ja sen hoitaminen sillä keinoin, että kaikki osapuolet ovat siihen täysin tyytyväisiä, lienee yhtä vaikea asia.

Mutta tärkeähän tässä lakiesityksessä, mikä on nyt tuotu eduskunnan käsittelyyn, kuitenkin on se, että nuorille annetaan aidosti mahdollisuus tutustua tähän hienoon harrastukseen, kalastukseen, ja sitähän Suomessa on pyritty tekemään jo vuosien saatossa muillakin keinoilla — kalastuslakia on muutettu — ja toivon mukaan sitä samaa työtä jatketaan, niin että tämä hyvä harrastusmuoto leviää yhä useamman nuoren harrastukseksi, mikä on aivan erinomainen asia.

On nimittäin niin, että kun katsoo Suomen vesistöjä yleensä, niin kyllä ihmettelen erittäin suuresti sitä, että meillä on maailman parhaat sisävedet, maailman puhtaimmat sisävedet, ja siitä huolimatta kalastus harrastuksena on vähentynyt koko ajan. Tenojoki on tässä valtavan hienossa kalastusympäristössä kaikkien muiden kalastusvesistöjen joukossa semmoinen helmi, jota säännellään hyvin tarkasti tietysti Norjan kanssa tehtävien sopimusten perusteella ja niihin liittyvien lakien perusteella, mutta toivoo sopisi, että tässä Teno-asiasa päästäisiin eteenpäin sillä keinoin, että Tenolla kalastaminen jatkossakin olisi mahdollista.

Ja saamelaisten oikeudet, totta kai ne pitää turvata, kun he ovat saaneet alkuperäiskansan statuksen ja sitä kautta heidän oikeutensa on turvattu aina, mutta toivottavasti tässä asiassa nyt edetään sillä keinoin, että Tenolla kalastaminen tulevinakin vuosina olisi yhtä helppoa ja nuoria olisi siellä jokivarressa yhä enemmän, koska jos kalastusharrastus tästä maasta häviää, niin menetetään valtavan iso perintö, joka on vuosisatoja tätä maata pitänyt — oikeastaan voi sanoa, että se on tärkeä leivän jatke ollut tälle kansakunnalle vuosisatojen aikana.

15.37 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! On kaksi asiaa, joita itse pidän tärkeänä: että Tenossa on lohta ja myös sivuvesien kutupotentiaalista pidetään huoli, ja senhän täytyy perustua tutkimuksiin. Me tiedämme kyllä, että kaikissa sivujoissa asia ei niin hyvin ole. Kun täällä viitattiin viime kesään, niin oma käsitykseni viime kesästä on se, että vesi oli jatkuvasti metrin puolitoista korkeammalla, patoja ei pystytty sillä tavalla pystyttämään Tenojokeen kuten aikaisemmin, ja semmoinen käsitys meille kalamiehille jäi, että isoa kalaa oli paljon liikenteessä. Itsekin sain kaloja pitkästä aikaa, vähän isompiakin, jois-

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

sa ei ollut naarmuja kyljissä, eli se kertonee jotakin, jos joku haluaa sen asian sitten oikein käsittää.

Edustaja Skinnari puuttui täällä siihen perusasiaan, että tämä oli perustuslakivaliokunnalle haasteellinen, kun perustuslakivaliokunta antoi lausuntoa. En sen kummemmin puuttu siihen lausuntoon, mutta ehkä se kannattaa toisen kerran lukea, sillä Tenon kalastusta koskevia perusoikeuksia on viisi kappaletta, ja jos perustuslakivaliokunta on tehnyt puninnan perusoikeuksien prioriteettijärjestelmässä, niin minä mielellään otan sen paperin vastaan ja luen, mitkä perusoikeudet ovat sitten korkeammalla kuin toiset perusoikeudet. Tämä on se keskeinen ongelma.

Minusta tuntuu, ja minun on kyllä se tässä salissa nyt todettava, että kun Suomi ja Norja ovat hyväksyneet kalastussopimuksen, siihen sisältyy monivuotiset neuvottelut, niin meille on käynyt kyllä niin, että kyllä tässä väestöryhmät on asetettu keskenään tappelemaan, ja se ei voi olla oikeusvaltiossa kenenkään etu. Minä toivon, kun näitä Teno-kysymyksiä täällä eduskunnassa pohditaan, että me emme asetu kenenkään puolelle vaan kaikki kansanedustajat yhdestä suusta toteamme niin, että me menettelemme lain mukaan ja kunnioitamme perustuslakia, eri pykälä. Se on ainut tapa edetä, koska me emme voi lähteä niin, että me jonkun oikeuksia ylikorostamme ja syömme toisen oikeuksia. Kyllä tässä tasapaino täytyy säilyttää.

15.39 Harry Wallin sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on hyväksyttävä ja menee oikeaan suuntaan. Kuitenkin jos mennään vähän taaksepäin historiaa, niin viime kesänä Lapin uutiset 24.7. pääotsikossaan totesi: ”Uusi kalastussääntö hiljensi Tenojoen, mutta rannoilla kuohuu”, ja täällä sitten jatkossa kerrotaan, että Tenolla matkailuyrittäjät on menettäneet 60 prosenttia asiakkaistaan. Kun me tätä käsitelimme silloin täällä isossa salissa ja maa- ja metsätalousvaliokunnassa, niin meidän kuulumme perusteellisen asiantuntijakuulemisen ja siinä oli sitten selvä ristiriita valiokunnan ja eduskuntapuolueiden välillä. Me olisimme halunneet enemmän kunnioittaa alkuperäiskansan, saamelaiden, oikeuksia, ja myöskin tämä suojelutaso on liian korkea. Näinhän nyt on ollut, että tämä viime kesä oli todella vaikea. Metsähallituksen erämökki poltettiin, eli siellä on ollut kova vastarinta. Kun edustaja Hongisto kysyi, onko tässä nyt tämä muutosten määrä, niin ehdottomasti ainakin täältä opposition suunnasta voi todeta, että kyllä tämä vielä tarvitsee lisää muutoksia kunnioittaakseen saamelaiden oikeuksia ja myöskin sitä, että kaikki pääsisivät tasapuolisesti kalastamaan, myöskin ne, joilla ei ole kalastusoikeutta, ne maanomistajat, jotka omistavat, niin kuin suomalaiset maanomistajat, jotka omistavat laajasti ranta-alueita.

15.40 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustaja Wallin käytti hyvän puheenvuoron, ja itsekin olen sitä mieltä, että nämä lupien hinnat eivät saisi olla liian korkeita. Se on kansan harrastus, niin kuin Tenolla kalastaminen on vuosikymmeniä ollut. Edustaja Kulmunilta minä voisin kysyäkin, kuka ne luvan hinnat määrittelee. Te varmaan tiedätte — kansanedustajat minun käsittääkseni eivät luvan hintoja määrittele — niin että voitte kertoa tälle salille, kuka luvan hinnat määrittelee. Minä toivon, että niitä ei nosteta liian korkealle, koska se, että se on kansan harrastus, helposti menetetään.

Sitten minä voisin kysyä täällä, jos joku osaa vastata, esimerkiksi edustaja Maijala, joka on hyvin perehtynyt asiaan: paljonko valtiolla on kalastusoikeuksia Tenolla? Se on mielenkiintoinen kysymys, koska se myy lupia. Voiko toisen omaisuutta myydä? Nyt kun mennään vähän syvemmälle tähän asiaan, niin totta kai, eihän kukaan meistä halua — vai ha-

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

luaako joku — vastustaa saamelaisten oikeuksia ja heidän kulttuurinsa tavallaan kehittämistä. En minä ainakaan. Mutta kenen toimesta se tapahtuu, se on toinen kysymys. Jos valtiolla on noin vähän kalastusoikeuksia olemassa, niin silloin meidän pitää ruveta pohtimaan, mikäs suoja on [Puhemies koputtaa] omaisuudella, ja yhtä rintaa viedä näitä asioita eteenpäin. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, nyt varsinaisten puheenvuorojen pyytäjien nimet ovat samoja nimiä kuin ovat vastauspuheenvuorojen pyytäjät eli mennään varsinaisten puheenvuorojen pyyntöjen mukaan.

15.42 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta on tehnyt omaa työtään, niin kuin tiedätte, ja tekee jatkossakin. Arvostan sitä ja tietysti perustuslakivaliokunnan jäsenenä olen ylpeä siitä, että täällä edustaja nosti esille sen, miten perusoikeuksia kohdellaan, onko joku tärkeämpi kuin joku toinen. Sitä työtä me tuomioistuinmaisesti teemme ja harvinaisen hyvin olemme mielestäni pystyneet yhteistä näkemystä näinkin vaikeissa asioissa löytämään. Ja kuten tiedätte, tämäkin työ jatkuu.

Mutta sitten minä olisin halunnut kysyä sitä — ministeri ei ole nyt paikalla — minkä täällä edustaja Wallin nosti esille, Lapin elinkeinon tilan viime kesänä. Itsekin olin paikalla siellä Tenojoki-varressa ja lähdin sitten Norjan puolelle lasten ja muiden nuorten kanssa, koska lupia ei saanut. Siellä viesti oli matkailuyrittäjiltä, että he eivät enää kestä: tämä on täysi katastrofi, liikevaihto on pudonnut. Kuinka moni yritys on mennyt konkurssiin? Mitä siellä viime kesänä tapahtui? Ja onko teillä hallituksella nyt joitain toimenpiteitä, miten korjaatte tätä tilannetta, korvaatte sen katastrofin, mikä viime kesänä tapahtui?

15.43 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Juuri tämä asia, minkä edustaja Skinnari toi esille, keskustelutti meitä todella paljon. Kiitoksia ministeri Lepälle ja ministeri Lintilälle: molemmat ovat viimeisen puolen vuoden aikana käyneet Utsjoella. On käyty näitä keskusteluja läpi, miten Utsjoella selvittää tästä tilanteesta, päästään eteenpäin. Onneksi nyt saadaan tämä sopimusasia pikkusen parempaan tilanteeseen mitä aikaisemmin.

Lintilän kanssa käytiin keskustelua muista matkailupuolen kehittämisasioista. Positiivinen asia tässä Utsjoen tilanteessa on se, että nythän on todella herätty miettimään, mitä toimintoja saataisiin Utsjoelle ympäri vuoden, koska sinne tarvitaan tuloja ja töitä ihmisille entistä enemmän.

Muita asioita: Kysyttiin, paljonko valtiolla on kalastusoikeuksia. Ihan tarkkaa määrää minä en tiedä, mutta käsitykseni mukaan niitä on yllättävän vähän. Valtio kuitenkin päättää näistä asioista. Tarkkaa määrää en osaa sanoa.

Sitten toinen asia on nämä sivuvesiasiat. Jos on täysin valtion omistamia alueita, niin siinä todella koetaan, miten saamelaisten ja paikallisten oikeudet on pantu roskakoriin näitten osalta.

Sitten myöskin se, että keskusliitot eivät todellakaan saa tapella keskenään, koska se olisi meidän kaikkien yhteinen etu, että me yhdessä saisimme kehitettyä näitä kala-asioita eteenpäin.

15.45 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Silloin kun tätä Suomen ja Norjan välistä rajajokisopimusta tässä salissa käsiteltiin, muistan hyvin, että sanoin, että suurin kärsijä

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

tässä sopimuksessa tulee olemaan matkailuyrittäjät. Ei nyt kovin viisas tarvinnut olla, kun tiesi, miten siinä käy.

Yksi suurimpia ongelmia on, että tämä luvanmyynti on mitä on. Se nyt tänä vuonna todennäköisesti ja toivottavasti kehittyy, kunhan nämä tulevat julki, millä tavalla sitä viedään eteenpäin. Se ongelma on siinä, että kun pitäisi perheen varata sinne luvat jo edellisenä kesänä, niin ei voi tietää, saako niitä lupia, jos on halu mennä tietylle viikolle, niin kuin monilla on. Tai jos on kaveriporukka, neljä kaveria, jotka haluavat sinne heinäkuun toisella viikolla mennä, niin ei ole mitään varmuutta, pystyvätkö he menemään. Tämä on se suuri ongelma. Sitten tulee näitä perustuslaki- ja yhdenvertaisuuskysymyksiä, että voidaananko luvanmyynnistä antaa tietty kiintiö matkailuyrittäjälle, jolloin kaikki olisi helpompaa. Että ongelma on tiedossa, mutta kun sitä lähdetään ratkaisemaan, ei se ole niin yksinkertaista. Me kansanedustajat voimme täällä käyttää puheenvuoroja, että kehitetään ja ratkaistaan asia, mutta se jää sanomatta, miten se kehitys tapahtuu ja miten tämä ratkaisu tapahtuu.

Mutta se suurin ongelma on se, mistä edustaja Maijala täällä puhui. Minä en tiedä, paljonko valtion omistus näihin kalastusvesiin ja kalastusoikeuksiin on, mutta eräitten tietojen mukaan alle 10 prosenttia. En ole ennen kuullut, että alle 10 prosentilla hallitaan 100:aa prosenttia. Tämä on se ongelma, ja silloin me tulemme siihen tavallaan perustuslakipriorisointiin. Perustuslakivaliokunta sinänsä on tehnyt hyvää työtä, mutta me tulemme siihen tilanteeseen, että totta kai saamelaiden oikeudet pitää tunnustaa ja turvata ja sitä kulttuuria kehittää — ja yhtä lailla pitää omistajien oikeudet hyväksyä ja ottaa huomioon silloin kun ratkaisuja tehdään.

Emme me kansanedustajat voi lähteä asettelemaan omistajia tai väestöryhmiä keskenään eriarvoiseen asemaan. Meidän täytyy neutraalisti viedä tätä asiaa eteenpäin. Nyt kun näitä neuvotteluja käydään, niin siellä on jatkuva kädenvääntö ja ikään kuin semmoinen kulttuurillinen tilanne, että yritetään toiselta naprata oikeuksia pois ja itselle. Ainakin minä haluaisin, että asia saa lopun ja nämä ratkaistaan rauhanomaisesti, [Puhemies koputtaa] mikäli se on yleensä mahdollista.

15.47 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Niin, esimerkiksi minä ja kollegani edustaja Maijala edustamme täällä omaa vaalipiiriämme ja Suomen kansaa, kuten kaikki muutkin, ja totta kai erityisesti meidän puheenvuoroissamme varmasti korostuvat paikallisten näkökulmat ja saamelaiden oikeudet. Ja kyllähän, niin kuin täällä on esille tullut, perustuslailla pystytään antamaan myös positiivisia erityisoikeuksia, kuten nyt nuoremmille, lapsille annetaan tässä asiassa, koska koetaan se asia sen verran tärkeäksi, että ikään ja tulotason katsomatta ulkopaikkakuntalaisilla nuorilla olisi mahdollisuus päästä nauttimaan tästä hienosta rajajoesta.

Mutta sitten haluan kyllä palata vielä siihen, että kysymyksessä on varsin poikkeuksellinen alue, joka herättää kansallisesti mielenkiintoa ja joka on saamelaisenemmistöinen — meidän ainoita saamelaisenemmistöisiä kuntiamme — ja joka elää erittäin vahvasti luonतालoudesta ja matkailusta, ja kun me nyt tiedämme kahden vuoden kokemuksella, minäkalaiset olivatkaan lopputulemat viime kesältä, niin onhan aivan selkeää, että paitsi lupamenettelyä täytyy pystyä kehittämään, myös ratkaisemaan niitä ongelmia, jotka ovat jääneet edelliseen kalastuslakiin näiden Tenojoen sivuvesistöjen osalta. Sitä ei ole edelleenkaan pystytty ratkaisemaan. Minä toivon kyllä, että tänä keväänä ja tänä kesänä ei nähdä sellaista samanlaista hulabaloota kuin nähtiin vuosi sitten.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

On tietenkin aivan selkeää, että myös Utsjoella matkailu ympärivuotistuu. Jos ajatellaan vaikkapa revontulien tai pimeyden ja talven ja pakkasen ja kylmyyden ansiota, niin ei suinkaan kalastus ole ainoa asia, minkä takia ihmiset sinne tulevat. Nimenomaan tästä elinkeinojen kehittämisen edesauttamisesta ja myös siitä korvauskeskustelusta, joista puhuttiin Tenojoen sopimusta sovittaessa, olisi syytä käydä tässäkin salissa debattia, [Puhemies ko-puttaa] kun aikoinaan oli puhe, että sitä asiaa myös seurataan.

15.49 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Eestilä otti erittäin hyvin esille nämä sanat, vesioikeuden omistajan rooli ja asema. Nimittäin tilanne on se, että kun Teno-sopimusta tehtiin, niin kyllähän vesioikeuden omistajat kokivat silloin, että he eivät päässeet vaikuttamaan — ja päättämään — näihin päätöksiin, mitä Teno-sopimuksen osalta tuli, ja lopputulos oli sitten huono. Tosin, kuullaanko heitä nytkään tarpeeksi?

Sitten toisena asiana on se, että kun kalastuslaki tehtiin täällä muutama vuosi sitten, niin sen yhteydessä ainakin minä näin ja koin, että vesioikeuden omistus käsitteenä sosialisoi-tiin ihan täydellisesti. Tänä päivänä ei enää ymmärretä, mitä vesioikeuden omistaminen on. Se on perustuslaillinen omistusoikeus ihan samalla tavalla kuin on olemassa maa-omikeus, kiinteistöön on oikeudet ja kaikki näin, mutta se on vesitetty, mitä vesioikeus tarkoittaa. Velvoitteet on jätetty, mutta mitkä ovat ne oikeudet, mitä hyötyä on omistaa tänä päivänä vesioikeuksia? Tämä on semmoinen asia, mikä on perustuslaillisesti alitettu sekä kalastus-lain tekemisessä että Teno-sopimuksessa.

15.50 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä käsittelyssä oleva esitys on kyllä erinomainen muutos. Nyt on muistettava myös se, että Norjahan sovelsi tätä menet-telyä nyt kuluneella kaudella, eli siellä oli mahdollisuus norjalaiselle nuorisolle myöntää näitä nuorisolupia, ja nyt on aivan hyvä, että Suomi tuodaan mukaan tähän samalle viivalle.

Tämä itse sopimus on monestakin syystä herättänyt paljon kritiikkiä Utsjoen kunnassa ja myös saamelaiskäräjillä, mutta on myös muistettava, että siihen on oltu osaltaan tyyty-väisiä, ja monet tunnustavat sen, että on äärettömän tärkeää, että pidämme huolta yhdestä tällaisesta meidän tärkeimmästä luontoresurssistamme, Tenon lohesta, ja panostamme sen suojeluun. Toisaalta sitten näitä sopimuksia on oltava valmius muuttaa, mikäli lohikannat saavuttavat sellaisen tilan, että niitä voidaan kalastaa nykyistä enemmän.

Itse pidän tärkeänä myös, että nyt kaikessa sopimuksen jatkokäsittelyssä ja soveltami-nessa huomioidaan Utsjoen alueen matkailuyrittäjien oikeudet, ne on äärettömän tärkeä turvata. Osaltaan nyt myös tämä käsittelyssä oleva esitys parantaa matkailuyrittäjien ase-maa.

Ehkä voimakkain kritiikki kuitenkin siellä pohjoisessa on kohdistunut tähän edellisen hallituksen säättämään kalastuslakiin, jossa valitettavasti vietiin paikkakuntalaisilta oikeu-det näihin niin sanottuihin sivuvesistöihin, jotka ovat lohi- ja meritaimenpitoisia. Toivon, että löydämme hallituksessa yhteisen tahtotilan sille, että nämä oikeudet voidaan ainakin jollakin tasolla palauttaa, niin että paikkakuntalaiset eivät ole täysin turistin asemassa siel-lä omilla vesialueillaan. Ja, kuten edustaja Kulmunikin tuossa totesi, on äärettömän toivot-tavaa, että mitään sellaista hulabaloota ei nyt pääse syntymään kuin tällä kaudella hivenen pääsi.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

15.52 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Näin itsekkin neljä vuotta Pohjois-Suomessa aluekehitysjohtajana toimineena tämä on tietysti tuttu keskustelunaihe, ja hyvä niin. Tämä on arvokasta keskustelua, asia on monimutkainen ja hankala.

Haluaisin kuitenkin nyt hypätä tästä perustuslakikeskustelusta ihan näihin käytännön lupa-asioihin, joista äskenkin jo puhuin, että siellä ollaan hyviä asioita nyt tuomassa eteenpäin kustannusten osalta. Olisin oikeastaan kysynyt vielä sitä, että kun viime kesänäkin — ja taisin tästä soittaakin viime kesänä aika monellekin kollegalle, että miten tämä voi olla näin — lupa-aikaa oli sitten Tenolla lyhennetty muistikuvani mukaan kello 23:sta vain seuraavan vuorokauden kello 16:een. Siitä aika iso itku monella lapsella ja nuorellakin syntyi, että ai, nyt tämä loppuikin kello 16.

Toinen asia, mitä itse pohdin, on, että miksi ei missään ole otettu esille sitä, että kiintiön sen lupavuorokauden aikana voisi olla jotain, niin että siellä on joku maksimikiintiö. Jos vaikka tulet siihen lohivarveen ja teoriassa saat monta monta monta kalaa, niin eikö siellä voisi olla joku kiintiö, koska tämän ympäristö- ja luonnonsuojelullinenkin kanta pitää ottaa huomioon. Eli palaan taas tähän perusoikeusnäkökulmaan.

Mutta näillä kysymyksillä tietysti olisin halunnut ministeriltä kysyä, onko näitä pohdittu, eli ihan näitä käytännön konkreettisia asioita.

15.53 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Skinnari käytti rakentavan ja maltillisen puheenvuoron ja tarttui oikeastaan oleelliseen asiaan, että meillä pitää olla maailman paras lohijoki Tenolla, ja silloin meidän pitää kaikkien tuntea ympäristövastuu. Ja kuten edustaja Kärnä sanoi, niin ei tämä sopimus suinkaan ole sellainen, jota kaikki haukkuvat. Siellä on moni tullut sanomaan, että tämä sopimus on aivan oikean suuntainen. Siellä on epäkohtia, mutta tarkoitushan on parantaa lohikantaa ja erityisesti niitten isojen lohien kantoja ja suojella niitä, koska nehan sen kovan kalastuspaineen alla tietenkin ovat olleet sekä Norjan puolella että Suomen puolella.

Mutta edustaja Skinnarin esiin ottama kiintiöjärjestelmä olisi se, mitä sinne kaivataan. Niinhän se on maailman muillakin lohijoilla. Aika muuttuu, ja maailma muuttuu. Ihmiset hakevat sieltä elämyksiä, lohta pitää olla joessa. Eihän sitä voi enää kappalemääriä lähteä kalastelemaan, että onko se kaksi per päivä tai mitä se on. Mutta kun se lähtökohta on oikein, että on selvät kiintiöt, ja jos tulet sieltä joelta ilman kalan merkintää rantaan, niin siitä tulee kovat sanktiot, niin silloin me olemme oikeilla jäljillä ja suojelemme lohta oikealla tavalla.

Mitä tulee tähän saamelaisuuteen ja saamelaisten kulttuurin kehittämiseen, niin kuin sanoin, en minä sitä vastusta eikä varmaan kukaan muukaan täällä salissa, mutta täytyy olla tarkkana, kenenkä toimesta se kehitystyö tapahtuu. Kun me tiedämme, että siellä on maanomistajia — heitä kutsutaan hieman halventaen ”mökkiläisiksi”, he ovat maanomistajia, joille on merkitty kiinteistörekisteriin omistusoikeus tiettyihin kalavesiin — niin sille omistusoikeudelle suomalaisessa yhteiskuntajärjestelmässä pitää antaa arvo. Se on perusoikeus, enkä minä usko, että yksikään keskustapuolueen kansanedustaja lähtee omistusoikeutta kyseenalaistamaan.

Mutta niin kuin sanottiin, niin ihan kaikki ei ole mennyt kohdalleen, ja kun meidän tulee sitten kolmen vuoden kuluttua siitä alkukohdasta arvioida tämä rajajokisopimus uudelleen, niin sitä täytyy vähän eri näkökulmasta lähestyä, miten se rakennetaan uudelleen.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

15.55 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä edustajat Skinnari ja Eestilä ovat kyllä käyttäneet hyviä puheenvuoroja, ja itsekin näen niin, että siinä vaiheessa, kun sopimus seuraavan kerran alistetaan neuvotteluille, olisi hyvin toivottavaa, että löydetäisiin jonkuntyyppinen ratkaisu siihen, millä tavalla tätä kiintiöintiä voitaisiin edistää. Nyt, jos olen oikein ymmärtänyt, erityisesti osakaskunnat siellä ja sitten myös saamelaiskäräjät voimakkaasti vastustivat tällaisen kiintiöjärjestelmän luomista.

Olen itsekin innokas lohenkalastaja ja paljon myös tuolla Pohjois-Norjan lohijoilla kalastan, ja on hyvin poikkeuksellista, jos siellä on joku sellainen joki, jossa ei tätä kiintiötä ole. Yleensä se on maksimissaan 2—3 kalaa päivässä, ja onpa jopa sellaisia jokia, että sitten tietyn ajanjakson jälkeen syksyllä, jos kalastaja saa saaliiksi ison emokalan, yli 3 kilon lohettäytyy palauttaa, eli kohdistetaan se pyyntipaine silloin ainoastaan niihin pieniin yksilöihin, jotka eivät niin suurella todennäköisyydellä sitten jatka sitä sukua siellä joessa.

Ja näen kyllä, että tämä on varmasti kaikille yhteinen asia, kaikille utsjokisille, tenovartisille, mökkiläisille, koko Suomen eduskunnalle, että me turvaamme Euroopan hienoimman ja parhaimman lohijoen lohikannat ja haemme yhdessä siihen sellaiset ratkaisut, jotka ovat kaikkien hyväksyttävissä.

15.57 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Kiitos, tämä on hyvä ja rakentava keskustelu, ja uskallan ehkä vielä esittää yhden toivomuksen tai jopa pyynnön, että nyt mietintövaliokunta tässä yhteydessä todella pohtisi, miten ja kuinka tällainen kiintiöjärjestelmä toteutettaisiin. Jos ja kun tulkitsen oikein, niin mitään lainsäädännöllistä estettä sen tekemiselle ei ole, koska — niin kuin edustaja Kärnäkin hyvin kuvasi — tämä olisi oikeastaan kaikkien etu, että me lähtisimme rakentamaan tätä. Asiantuntijakuulemisen yhteydessä varmasti löydetään sellainen malli, eli toivon, että hallituspuolueet nyt valiokuntavaiheessa ottavat tämän vakavasti, jotta tämä voitaisiin vielä saada eteenpäin.

15.57 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Kun tämä keskustelu nyt menee vähän syvemmälle, niin yksi tämän hallituksen esityksen hyvä osio on juuri tämä, että me saamme kaikki ne nimet tietoon, ketkä ostavat Tenon tai Tenon sivujokien lupia, ja he ovat sitten velvollisia ilmoittamaan saalismäärät. Tämä kiintiöjärjestelmä oli hyvä, ja kun kansanedustajan kuitenkin pitää toimessaan noudattaa oikeutta ja totuutta, niin kyllä minun täytyy sanoa, että jos minä haluaisin kehittää, niin sivujokiinhan myyvät nytten lupia osakaskunnan jäsenet. Minun mielestäni pitäisi olla niin, että osakaskunta myy. Silloin me pystyisimme huomattavasti paremmin kontrolloimaan, niin kuin täällä joku epäili, toimiiko se tulevaisuudessakaan. Kun osakaskunnat voisivat yhteisille vesialueille lupia, voitaisiin osoittaa tietyt alueet, missä sitten luvan hankkijat voivat kalastaa. Minusta se olisi paljon parempi järjestelmä kuin se, että osakaskunnan jäsenet luovuttavat näitä lupia.

15.58 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Vielä tuosta kiintiöjärjestelmästä: Idea ja ajatushan siinä on minun mielestäni erittäin hyvä, koska se toimii esimerkiksi jo Tornionjoella ja monessa muussakin paikassa. Mutta se, minkä takia paikalliset ovat vastustaneet sitä, johtuu lähinnä siitä, että pelätään, että se tulee koskemaan myöskin paikallisia kalastajia, ja paikalliset kalastajat, saamelaiset, ovat tottuneet siihen, että silloin kun he ovat kalastamassa, he ottavat sen oman tarpeensa siitä kalaa. Tämä on asia, mikä varmasti joudutaan sitten pohtimaan tässä, mutta olen itse ollut esittämässä myöskin, että tämä kiintiöjärjestelmä voisi olla siinä yhtenä osana mutta lähdetään rakentamaan sitä niin, että pai-

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

kallisten oikeudet eivät saa kuitenkaan siinä sitten kärsiä. Katsotaan, miten lakipykälät pystyisi siinä sen jälkeen tekemään kohdalleen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle yksityistielaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 147/2017 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 11/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

16.00 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä on eduskunnalla nyt keskustelussa uusi yksityistielaki. Suomessa tapahtuu maakuntauudistus, ja yksityisteiden hoito alistetaan maakuntien alle, ja tätä suuntausta varten tämä lakiesitys on nytten tehty.

Hyvä kysymys, joka varmaan tässä salissa ja varmaan tuolla valiokunnissakin on edustajien hyvä esittää itselleen tai ainakin kavereilleen, on, että mikä se yksityistie varsinaisesti on. Uskon niin, että monikaan suomalainen ei tunnista liikkeessaan tuolla maanteillä, että ajelee kenties yksityisteillä. Kaiken kaikkiaan Suomessahan on yksityisteitä noin 360 000 kilometriä, ja se on 80 prosenttia tieverkostosta. Se koskettaa meitä kaikkia. Ihmisillä on usein sellainen harhakäsitys siitä, että mikä se yksityistie kaiken kaikkiaan on. Yksityisteiden varsiltahan lähtee valtava määrä esimerkiksi raaka-aineita teollisuudelle, niin metsäteollisuuden, biotalouden kuin elintarviketeollisuuden tuotteet kulkevat alkumatkan useimmiten juuri yksityisteitä pitkin. Ja juuri siksi tämä yksityistielaki on syytä päivittää tälle vuosituhannelle. Se taitaa olla viime vuosisadan aikainen laki, mikä kaipa monelta osin päivitystä.

Ammattimainen hoito tiekunnilla, joita ne tänä päivänä ovat, on saanut hyvän vastaanoton, ja nyt tässä tulevassa lakiesityksessä korostetaan sitä ammattimaisen hoidon tärkeyttä.

Nyt vielä toivonkin, kun viime viikolla parlamentaarinen työryhmä sai oman työnsä valmiiksi, että tämän työn innoittamana tällainen parlamentaarinen näkemys löytyisi myös tähän yksityisteiden lakiuudistuksen taustalle.

16.02 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Yksityistiet ovat tärkeä osa suomalaista yhteiskuntaa, ja yksityistieasiat tunnetusti herättävät valtavasti mielenkiintoa ja joskus nostavat vähän turhaankin ihmisten verenpaineita.

Yksityisteiden hallinto on järjestetty yksityistiehoitokuntien kautta niin, että yksityistiehoitokunta voi päättää asioista tiealuetta koskien kohtuullisen vapaasti. Sillä on oikeus

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

hankkia ja saada jonkun verran avustuksia yhteiskunnan rahoista. Tässä asiassa Suomessa on pieni harhakäsitys: se, että yhteiskunta avustaisi yksityisteitä. Se summa, mikä yksityisteille tulee vuosittain yhteiskunnan potista valtion budjetin kautta ja jonkun verran kuntien talousarvioiden kautta, on hyvin, hyvin pieni. Tosiasiassa yksityistiet avustavat valtiota suurilla summilla, koska kaikkien niiden tiehoitolaskujen ja toimenpiteiden, mitä yksityisteillä tehdään, yhteydessä laskussa on tietysti arvonlisävero, ja tämä arvonlisävero on monta, monta kertaa suurempi kuin yksityistieavustukset koskaan ovat olleet. Ja toinen myytti, joka näistä yksityisteistä on tässä maassa vallalla, on se, että yksityisteitä olisi pohjoisessa ja itäisessä Suomessa, Metsä-Suomessa, enemmän. Tosiasiassa yksityisteiden avustuksista suurin osa tulee tänne Uudellemaalle. Täällä nämä pienet tiet, joiden varrella on paljon asutusta, kuuluvat tämän lain piiriin, tietenkin, ja ne ovat niitä suurimpia avustusten saajia. Tämä on syytä sanoa jo tässä hyväksi aluksi.

Mutta joka tapauksessa tärkeää on muistaa, kun yksityistielakia muutetaan ja ollaan nyt virittämässä tämän päivän vaatimusten mukaiseksi, se, että tiehoitokuntien asema on edelleen turvattu. Ja toinen asia sitten: Näihin tieasioihin, kuten tiedämme, liittyy aika paljon erilaisia eriäviä mielipiteitä, suoranaisia riitoja, ja näiden tieriitojen ratkaisumenettely on tähän asti ollut kuntien tielautakunnilla tai sitten esimerkiksi kunnanhallituksen alle perustetuilla eräänlaisilla toimielimillä, jotka ovat ratkaisseet näitä ihmisten valituksia koskien yksityisteitä. Totta kai näiden lautakuntien valituksien jälkeen on mahdollisuus päästä sitten [Puhemies: Aika!] oikeusasteisiin... — Jatkan hetken kuluttua toisessa puheenvuorossa.

16.04 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi hallituksen esitystä yksityistielaksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Alkuperäisessä esityksessä ehdotettiin, että yksityistielaki tulisi voimaan vuoden 2020 alusta maakuntauudistuksen aikataulusta johtuen. Yksityistielakiehdotuksen liitännät maakuntauudistukseen ovat kuitenkin vähäiset, näin on arvioitu, ja tämän vuoksi nyt ehdotetaan, että lait tulisivat voimaan jo vuoden 2019 alusta. Näin ollen päästäisiin myös käsittelemään tätä koko lakipakettia valiokuntatyössä uudelleen tai jatkettaisiin sen käsittelyä.

Alkuperäisessä esityksessä ehdotettiin, että lakkautettavien kuntien tielautakuntien tehtävät siirrettäisiin kunnan kadunpitovelvollisuuden arviointiin, tiekunnan kokouksen koolle kutsumiseen ja hallintopakkeiden käyttämiseen liittyen maakuntauudistuksen yhteydessä perustettavalle valtion lupa- ja valvontavirastolle. Tässä esityksessä nyt ehdotetaan, että tielautakuntien tehtävät hoidettaisiin vuoden 2019 ajan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa elikkä tuttavallisemmin tässä talossa ely-keskuksissa.

Esitys liittyy siis lokakuussa lähete keskustelussa olleeseen yksityistielain uudistamiseen, johon lausuntokierroksella ei erityistä kritiikkiä tullut oikeastaan ollenkaan. LVM perustelee tätä täydennystä sillä, ettei yksityistielaila ole kovin paljoa kosketuspintaa maakuntauudistukseen. Kuitenkin se, että alkuperäisestä suunnitelmasta poiketaan, tuo tavaltaan, kun olemme itsellemme rehellisiä, moninkertaisen lainsäädäntötyön ja ely-keskusten lisätyön tullessaan. Ja tuo kaikki siis tulee siitä, että nyt sitten vuodella aikaistetaan. Mutta siis avoimin mielin jatketaan tästä aiheesta valiokuntatyössä, nykyinen yksityistielaki kun on vuodelta 1963, ja uskallan väittää, että varmasti tämän ikäinen laki on myös uudistamisen tarpeessa liittyen niihinkin haasteisiin, [Puhemies koputtaa] joihin tässä viitattiin kahdessa edeltävässä puheenvuorossa.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

16.06 Juha Pylväs kesk: Arvoisa puhemies! Tämä yksityistielaki on varsin hyvä laki, ja tämä lakitäydennys vain nopeuttaa niitä yksityistielain monia hyviä puolia, jotka on syytä saada mahdollisimman pian voimaan. Käytännössä tämä täydennysesitys nopeuttaa tämän lain voimaantuloa ja siirtää näitä maakunnalle kaavailtuja tehtäviä ely-keskuksille ennen maakuntien voimaantuloa.

Ely-keskuksille ollaan myös siirtämässä kunnista lakkautettavien tielautakuntien tehtävät. Tässä yhteydessä olisin kyllä pohtinut myös sitä vaihtoehtoa, joka oli myös aiemmissa luonnoksissa, että tämä valitus- ja sovitteluelin olisi myös maakunnallinen valitus- ja sovitteluelin, eliikkä olisi ollut mahdollisuus maakunnalla tämmöinen elin perustaa, niin tästä olisi tämä oikeusprosessi jäänyt pois, mutta tätä tässä esityksessä ei ole. Olisin toivonut tietenkin senkin olevan tässä mukana. Hyvä laki sinänsä, mutta pienellä viilauksella aina entistä parempi.

16.07 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Tämä täydennyslaki yksityistieasioista on todella tervetullut ja odotettu. Kentällä, jossa ollaan tämän yksityistielain kanssa tekemisissä kunnissa, tätä lakia odotetaan todella paljon. Ei ole montaa päivää aikaa, kun minuun viimeksi yhdestä lappilaisesta kunnasta otettiin yhteyttä, että onko tosi, että tämä laki ei nytten toteudukaan. Sain onneksi rauhoitettua hänet, että kyllä se laki nytten viedään läpi, koska he kaikki olivat jo valmistautuneet siihen, että ensi vuoden alusta tämä laki on voimassa.

Kun yleensä ottaen maakuntahallintopuolella on meneillään paljon muutosesityksiä, niin ei varmasti ketään haittaa se, että tämä laki nyt sitten tulee jo maakuntatasolle hoidettavaksi, sillä hyvin todennäköistä on se, että ne henkilöt, jotka nyt ottavat nämä asiat ely-keskustasolla hoidettavakseen, ovat sitten niitä henkilöitä, jotka hoitavat niitä jatkossa maakuntahallinnossakin tämän jälkeen. Eliikkä se ei ollenkaan tule varmastikaan tätä kokonaisuutta sekoittamaan.

Eliikkä näillä asioilla eteenpäin. Tärkeää koko tämän yksityistielain puolella on se, että varmistetaan se pieni rahoitusasia, mikä on mahdollista yksityisteille jatkossakin jakaa. Koko lakihan on kokonaisuus, jossa viedään eteenpäin näitä yksityistieasioita.

Yksityistielain puolesta vielä sen verran, että kysehän on aika pienistä rahasummista — 12, vai oliko se 13, miljoonaa euroa vuodessa. Mutta nämä ovat äärettömän tärkeitä rahasummia tämänkin jälkeen näille yksityisteille.

16.09 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä haluaisin palata parlamentaarisen työryhmän lopputulokseen. Siinähan ei sinällänsä puututtu tähän yksityistieasiaan, mutta ajatus siitä, että kuitenkin budjettipohjaisesti perusväylänpitoon Suomessa parlamentaarisesti nyt sitouduttiin miljardiluokan rahoituksella, on hyvä. Toivoisinkin, että sieltä työryhmän työn perusteella löytyisi sellainen hyvä henki, jolla yksityistierahoituskin pystyttäisiin Suomessa turvaamaan ja sitä perustasoa nostamaan, niin kuin tuossa edellä kuultiin. Edustaja Maijala kertoi, että valtion yksityistieavustusrahat ovat noin 13 miljoonaa vuositasolla. Se on todella pieni summa rahaa, mitä valtio käyttää, koska tosiaan niitä on satojatuhansia kilometrejä. Kunnathan tänä päivänä vielä monilta osin tukevat yksityisteitä, on pääsääntöisesti tiehoitokunnat, tai omistajathan maksavat ne kulut. Ja tiet ovat meillä kaikilla käytössä, niin että se on siinä mielessä erittäin edullista väylärahoitusta. Toivoisin, että tähän saataisiin tasokorotusta.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

Maakunnat tulevat tulevaisuudessa vastaamaan yksityisteiden hallinnosta, ja siinä mielessä poliittinen päätöksenteko pääsee siihen vaikuttamaan. Toivoisinkin, että tämä yhteiskunnan tarjoama tuki, mikä on, tavalla tai toisella korvamerkittäisiin sinne maakuntiin. Nämä rahat, mitkä kuuluvat yksityisteille, tulisi myös kohdentaa sinne väylille, koska kovin helposti ne rahat sieltä menevät joihinkin muihin, myös tärkeisiin, kohteisiin, mutta itse pidän tätä yksityistierahoituksen turvaamista ihan ensiarvoisen tärkeänä asiana.

16.11 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä muutama huomio tästä yksityisteiden tärkeydestä. Kuten sanottu, se 360 000 kilometriä yksityisteitä, mitä Suomessa on, on äärimmäisen tärkeä liikenneväylä Suomen tulevaisuuden kannalta. Ensinnäkin tämä tällä hetkellä tapahtuva valtava ja erittäin positiivinen metsienkäytön lisääntyminen ja sen tuoma lisätyö tähän maahan — kansantalouden nousemisessa laman suosta yhtenä tärkeänä osana on metsätalous — ja kaikki metsätoimintahan tapahtuu yksityisteiden kautta. Joka ainut puumotti, mikä metsästä lähtee, käytännöllisesti katsoen tulee yksityisteille ensin ja sen jälkeen vasta yleisille teille. Sen takia on aika onnetonta tavallaan, että tässä maassa ei ole tätä asiaa kovin vahvasti tunnustettu.

Aikoinaan kun 95 Euroopan unioniin liityimme ja siihen liittyvään lainsäädäntöön aloimme tottua, direktiiveihin sun muihin, siitä asti on tämä yksityisteiden avustus, joka valtion kassasta on saatu, pienentynyt vuosi vuodelta. Nykyisinhän siitä ei saa enää hoitoavustuksia ollenkaan, vaan kysymys on peruskorjauksesta. Että voisi sanoa, että pitäisikö tässä asiassa nyt palata oikeastaan juurille ja todeta, että valtio voisi pikkusen antaa sitä rahaa sillä keinoin, että myös tienhoitoon saisi rahoitusta, koska tänä päivänä se peruskorjaukshan tulee vain kovin kovin harvoin, ehkä 15 vuoden välein, ja se tienhoito on oikeastaan se suurempi menoerä, kun katsoo sen tien historiaa.

Sen takia toivoisin, että tämän lain valiokuntakäsittelyssä nostettaisiin terävästi esille tämä teiden hoidon ja kunnan tärkeys, koska kaikki me tiedämme, että tänäpäänä metsäteollisuuden ja kuljetusten vaatimukset ovat aiheuttaneet sen, että akselipainot ovat nousseet valtavasti. Ne rekat, mitkä Suomen teillä kulkivat vielä 60- ja 70-luvuilla, olivat todella pieniä, kevyitä rekkoja. Tänä päivänä ne ovat valtavia, valtavia. Koko ajan akselipainot nousevat, ja se, että tiellä voi tulla vastaan talvisaikaan 70—80 tonnin rekka, joka todella on valtava laiva, asettaa erittäin kovat vaatimukset teiden rungoille varsinkin kesäaikaan.

Toivoisin, että tässä asiassa vihdoin ja viimein päästäisiin sellaiseen näkemykseen myös täällä eduskunnassa, että näitä yksityisteitä kannattaa hieman tukea ja sitä kautta myös varmistaa se, että tätä jokaiselle meille niin tärkeää jokamiehenoikeuttakin voitaisiin harjoittaa niin, että jokainen tienkäyttäjä voisi sanoa, että minunkin verorahoistani muutama sentti on tälle tielle ehkä tullut ja siten voin hyvällä omalla tunnolla tätä tietä pitkin ajaa.

Itse kuulun kahteenkin tienhoitokuntaan jäsenenä ja olen murheellinen siitä, että molemmissa tapauksissa maanomistajille on jäänyt näiden teiden hoidon kustantaminen, ja teiden käyttö maanomistajien osalta on hyvin vähäistä. Voi sanoa, että niiden kahden tien osalta tieosakkaiden käyttö tälle tielle edustaa noin yhtä prosenttia ja 99 prosenttia on sitten näitä jokamiehenoikeuteen perustuvia käyttäjiä. Valtiolta emme käytännössä saa sille tielle yhtään mitään. Kunta antaa pienen avustuksen joka vuosi. Se on todella pieni, muutama sata euroa. Loput maksavat maanomistajat itse. Maanomistajien tienkäyttö siellä on lähinnä metsätalouskäyttöä ja hieman kesämökkikäyttöä, ja se on todella vähäistä. Ne ovat läpikulkuteitä käytännössä molemmat, ja se aiheuttaa erittäin suuren rasituksen.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

Pitää muistaa myös, että yksityistielakiinhan sisältyy myös vastuu. Tie on pidettävä siinä kunnossa, että se on turvallinen liikennöidä. Jos tiellä sattuu joku onnettomuus, joka johtuu tien huonosta kunnosta, siinäpä tienhoitokunta on vastuussa sitten, mitä tapahtuu. Kuka sen maksaa? Siinä voi rikosoikeudelliseen vastuuseen joutua, jos vaikka siltarumpu on pettänyt ja joku yön pimeydessä ajaa siihen, särkee autonsa ja pahimmillaan itsensä. Siinä hyvin äkkiä lähdetään käymään käräjiä, kuka tämän lystin maksaa, ja ihan varmasti joutuu syylliseksi sitten tiehoitokunta siitä, kun tie on tässä kunnossa, koska se on yleinen. Sitä ei voi tietä panna umpeen eikä puomia tielle, kun siihen on valtionavustusta saatu.

Lopuksi, arvoisa rouva puhemies, vielä yksi asia:

Kun nämä riidanratkaisiasiathan kuuluvat myös yksityisteille ja totta kai tieasiat, kalastusasiat ja monet muut tällaiset kuumat asiat, metsästys mukaan lukien, aiheuttavat aina erittäin korkeita verenpaineita eri kokouksissa ja sitten tulee turhia valituksia — valittajan mielestä äärimmäisen tärkeitä valituksia — niin toivoisin, että valiokunta yhdessä ministeriön kanssa pohtii vielä sitä, että tässä tieriitojen ratkaisussa päästäisiin uuden maakuntahallinnon myötä sellaiseen menettelyyn, että tulisivat tällaiset maakunnalliset toimieliimet, jotka ratkaisevat tämän asian niin, että tarvittaisiin mahdollisimman vähän oikeudenkäyntejä. Moni valittajahan, kun saa ratkaisun joltakin tielautakunnalta, monesti tyytyy siihen, mutta totta kai senkin jälkeen on vielä hallinto-oikeustie olemassa. Se olisi maailman halvin oikeudenkäyttömenetelmä, ja sen jälkeen, jos sitten valittaja olisi vielä tyytymätön siihen tielautakunnan tai vaikka maakunnallisen oikeudenkäyttöelimen ratkaisuun, hän voisi tietenkin mennä hallinto-oikeuskierrokselle, jos niin asiakseen katsoo.

Tämä entinen kuntien tielautakuntamenettely oli erittäin hyvä, erittäin toimiva, ja ennen kaikkea tällaisessa valtion taloustilanteessa, kun katsotaan lopputulosta, erittäin edullinen. Jos katsotaan, mitä juristit laskuttavat, jos rupeavat asioita hoitamaan, niin siellä ei alle tuhannen euron laskuja tietääkseni kukaan ole vielä kirjoittanut. Mutta kun kunnan tielautakunta kokoontuu, niin ainut kustannus käytännössä on muutamien kymmenien eurojen kilometrilasku per kokous ja sitten kokouspalkkio, joka harvemmin ylittää 100:a euroa per lautakunnan jäsen. Sen halvempaa oikeudenkäyttöjärjestelmää ei tässä maassa ole, ja on erittäin toimiva.

Toivon, että valiokunta ottaa tämän vakavasti ja yhdessä ministeriön kanssa tätä asiaa vielä pohtii yhden kerran, koska se on mielestäni pohdinnan arvoinen asia.

16.17 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Yksityistiet äkkiä tuovat mieleen, että kysymyksessä on joku pieni asia. Sitä suinkaan tämä hallituksen esitys ei ole, sillä yksityistiet kuuluvat oleellisena osana suomalaiseen infrajärjestelmään. Niin kuin edustaja Hoskonen totesi, oman muistini mukaan niitä on tarkasti 358 000 kilometriä, ja meidän metsäteollisuuden puuhuolto hyvin pitkälle perustuu niihin. Eli ne saattavat olla pieniä teitä, mutta niitten strateginen merkitys on erittäin suuri.

Mitä tulee niitten peruskorjaukseen, edellisellä eduskuntakaudellahan täällä korjausvelkayöryhmä teki erinomaista työtä ja päätyi sitten siihen, mihin päätyi, ja sehän sitten tuli-kin seuraavan hallituksen ohjelmaan. Eli me pistimme 600 miljoonaa peruskorjauksiin ja korjausvelan taittamiseen ja vielä vähän näistä kehittämishankkeista, 364 miljoonaa. Eli tuli aika iso ylimääräinen panostus entiseen verrattuna, ja sehän näkyi myös yksityisteitten avustuksissa: 30 miljoonaa tuli kolmelle vuodelle eli 10 miljoonaa per vuosi. Että jotakin hyvää on saatu aikaan, ja tässä nähtiin, mikä merkitys loppujen lopuksi oli sillä parlamentaarisella korjausvelkayöryhmällä — se teki erinomaista työtä.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

Mutta haluaisin vielä, arvoisa puhemies, tuoda puheenvuorossa sen esille, että nämä yksityistietkin ovat menneet aika huonoon kuntoon. Kuten edustaja Hoskonen ja muutkin täällä totesivat, ajoneuvot tänä päivänä ovat isoja, ne ovat painavia, ne tarvitsevat pitävän alustan. Näin erään tutkimuksen, jossa oli arvioitu, mikä tämä korjausvelka on loppujen lopuksi yksityisteillä, ja yllätys yllätys, näiden peruskorjausten, siltojen ja siltarumpujen hinta oli yhteensä 500 miljoonaa, mitä pitäisi investoida ja laittaa kuntoon. Eli sanoisin näin, että jos joskus on arvioitu ja arvosteltu siltarumpupoliitikkoja, niiden aika ei kyllä ole ohi, päinvastoin: heille on suuri sosiaalinen tilaus suomalaisessa yhteiskunnassa.

16.19 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Kunnista on tullut kahdenlaista palautetta siitä, pidetäänkö kunnissa tielautakunnat vai siirretäänkö sitten nämä tehtävät ely-keskukselle, jatkossa mahdollisesti maakuntatasolle ohjattavaksi. Sehän on tosi, että kun se on lähellä hoidettavana, niin silloin päätös tehdään todellakin lähellä ja päästään hyvin helposti myöskin sovittelemaan tuttujen henkilöitten kanssa, mutta tämä usein tuo myöskin ongelmia. Nyt kun olen kuunnellut kahdenlaisia palautteita tästä, niin kyllä minä kokonaisuudessaan olen tullut kuitenkin siihen tulokseen, että on parempi, että tämä siirtyypi sitten ely-keskukseen, jatkossa maakuntatasolle hoidettavaksi sen takia, että monissakin kunnissa niitä tapauksia on hyvin vähän elikkä nämä yksittäiset tapaukset sitten suhteessa työllistävät tätä kunnan virkamiestä aika paljon ja monestikin on tilanne se, että tavallinen virkamieskin joutuu neuvottelemaan ja keskustelemaan tuttujen henkilöitten kanssa, niin että siinä voi olla myöskin vaikea tehdä semmoinen järkevä ratkaisu eikä se ole mikään kiva tilanne hoitaa sitä asiaa.

Tärkeintä kuitenkin minusta on se, että jatkossa, kun tämä siirtyy maakuntatasolle, siis ensin ely-tasolle, koulutukseen satsattaisiin niin, että tulisi tämä asia kunnolla hoidettavaksi ja saataisiin todella ammattilaisia hoitamaan tätä asiaa. Nyt kun meillä tuleepi henkilöitä, jotka hoitavat useita tapauksia vuoden aikana, niin sen jälkeen se olisi joustavaa ja sujuvaa eikä sitten tulisi tämmöistä ylimääräistä raskasta oikeusprosessikokonaisuutta, sillä siihen ei saa missään nimessä päästää tätä asiaa.

16.21 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Eestilä nosti hyvin tuon siltarumpupolitiikan, ja itse tunnustan olevani vahvasti siltarumpupoliitikko silloin, kun on kyse tieasioista ja väyläinvestoinneista. Tuo 500 miljoonaa, mitä korjausvelkaa on, sehän on kutakuinkin 20 prosenttia suomalaisten teiden korjausvelasta. Siinä mielessä tämä parlamentaarisen työryhmän lopputulos on tärkeä huomioida, että kun tulevaisuudessa korjausvelkaa pyritään sillä 300 miljoonan lisärahoituksella lyhentämään, niin on arvioitu tämän päivän tilanteen mukaan, että se veisi noin 12 vuotta, että se 2,5 miljardia saadaan taitettua, mikäli tilanne säilyy tällaisena ja tulevatkin hallituksetkin sitoutuvat tähän hyvään tie- ja väyläpolitiikkaan, mitä Sipilän hallitus on kiistatta kyllä tehnyt, koska tämähän on selvästi perustienpitoon satsannut rahaa ja korjausvelkarahaa ja myös yksityisteihin on laitettu se ylimääräinen 30 miljoonaa, mikä on ollut tärkeä raha. Toivottavasti tällaista henkeä ja asennetta löytyy tuleviltakin hallituksilta Suomessa ja saadaan perusväylänpito sille kuuluvalla tasolla. Se on erittäin tärkeä elinkeinojen kohdalla ja metsäteollisuuden tilanteessa erityisesti, nyt kun Suomessa puu kasvaa hyvin ja kauppa käy. Toivottavasti silläkin perusteella tälle löytyisi sellaista myönteistä asennetta. Tämähän on elinvoimakysymys koko Suomessa, ja pitäisin hienona, jos erityisesti tuolla kotiseudullani

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

Kaakkois-Suomessa, missä metsäteollisuuden osuus on muutenkin tärkeä, tämä yksityistierahoitusasia saataisiin tulevinakin vuosina hyvin pidettyä nykytasolla.

16.23 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä yksi asia jäi sanomatta, ja se on se, että kun yksityisteitä on Suomessa paljon, sellaisiakin teitä, jotka eivät ole järjestäytyneet, tämän lain myötä käytännössä käy niin, että jokaisen yksityistien kannattaa järjestäytyä, koska jos meinaa joitakin avustuksia saada yhteiskunnalta tien hoitoon, kunnossapitoon tai muuhun vastaavaan, niin silloin se kyllä käytännössä tarkoittaa, että tiekunnan pitää olla järjestäytynyt.

Mutta edelleen vielä tästä riidanratkaisumenettelystä, joka yksityisteiden päätöksiä koskee: Siinä asiassa todella toivon, että pysyttäisiin kuntien ylläpitämän tielautakuntamenettelyn jälkeen uudessa maakuntahallinnossa siinä, että saataisiin vaikka tällaiset maakunnalliset riidanratkaisuelimet. Jos maakunnan pinta-ala on iso, esimerkiksi vaikka Lapissa, niin siellähän voisi olla eri kunnissa muutama — kaksi, kolme, jopa neljä — näitä erilaisia lautakuntia, jotka toimisivat tavallaan itsenäisinä toimieliminä. Mutta tietenkin senkin jälkeen, jos vääryyttä kärsinyt henkilö kokee vielä, että hänen asiansa ei ole riittävän hyvin tullut ratkaistuksi tässä maakunnallisessa toimielimessä, hän totta kai voisi mennä tuomioistuimeen valittamaan. Mutta tällaisissa menettelyissä, mitä tiedän kotikunnassani näitä ratkaisuja tehdyn, tielautakunnan ratkaisut ovat lähes poikkeuksetta sellaisia — uskallan sanoa, että 95-prosenttisesti — että valittavat osapuolet ovat tyytyneet tielautakunnan ratkaisuun eikä ole tarvittu kalliita oikeudenkäyntejä sen jälkeen. Kuten vanha juristi eläkkeelle jäädessään totesi eräässä puheenvuorossa, kun häneltä kysyttiin, että missä oikeudessa ne riidat parhaiten ratkaistaan, ja jokainen järkevä ihminen sen tietää: ”Älkää, ihmiset, kun te riitelette, koskaan viekö mitään asioitanne oikeuden päätettäväksi, koska siellä voi tulla ihan mikä päätös tahansa. Sopikaa, se on kaikkien kannalta aina paras ratkaisu.”

16.25 Juha Pylväs kesk: Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä edellä edustaja Hoskonen toi esille tämän riitojenratkaisuelimen, nostaisin myös samaa asiaa voimakkaammin esille. Elikkä varsinaisen uudistuksen myötä tielautakunnat kunnista lakkaavat, ja varsinaisessa esityksessä ei ole mainintaa tällaisista maakunnallisista tielautakunnista, jotka olisivat niitä riidanratkaisuelimiä. Olen kyllä taipuvainen samaan ajatukseen kuin edustaja Hoskonen siinä mielessä, että maakunnilla pitäisi olla mahdollisuus perustaa tällainen riidanratkaisuelin — nythän sitä siellä ei lue — ja tämän maakunnallisen elimen myötä sitten päästäisiin näissä maallisemmin keinoin, ennen kuin mennään oikeusasteisiin, ja se oikeusaste sitten olisi sen maakunnallisen toimielimen jälkeen, jos ei sieltä ratkaisua löydy. Ja mikä tässä maakunnallisessa toimielimessä olisi se hyvä puoli, niin itsekin olen kahdeksan vuotta istunut paikallisen tielautakunnan puheenjohtajana ja tiedän tasan tarkkaan sen, että aika usein siellä ne riita-asiat rikkovat kyläyhteisöjä, naapurussuhteet ovat kärsimässä, samoin sukulaisuussuhteet, ja kun pelätään sitä, että kyläyhteisössä tulee sitä eripuraa, niin ei uskalleta olla sitten ratkaisemassa siellä kuntatasolla, kun on liian lähellä se riita-asia, niin että tällainen maakunnallinen elin olisi riittävän kaukana, että näitä jääviysongelmia ei tulisi ja päästäisiin sitten tästä ongelmasta eroon. Kannustaisin kyllä valiokuntaa tätä asiaa pohtimaan käsittelyn yhteydessä.

Sitten, arvoisa puhemies, toinen semmoinen merkittävä asia tässä on se, että jatkossa tämän esityksen mukaan valtio, kunnat ja maakunnat voivat olla tiekunnan osakkaana. Samoin valtio voidaan velvoittaa osakkaaksi. Ja sitten tämä hyötyjä maksaa -periaate on

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

semmoinen keskeinen periaate tässä lakiuudistuksessa, joka on monen yksityistien osakkaan kannalta oikein järkevä. Varsinkin tuolla Pohjanmaan lakeuksilla, kun siellä Valtionrautatiet halkoo niitä tiluksia hyvin pitkästi ja rata on tiestön varrelle rakennettu, nyt sitten [Puhemies koputtaa] Liikennevirastokin olisi osakkaaksi mahdollista saada tämän uuden lain mukaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 3/2018 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 2/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 3/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle lentoliikenteestä Bahrainin kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 186/2017 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 1/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 186/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle lentoliikenteestä Kuuban kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 187/2017 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 2/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 187/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain 24 §:n ja maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 4/2018 vp

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2018 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 4/2018 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verotusmenettelystä annetun lain 14 d §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 191/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 1/2018 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 191/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työntekijöiden ja ammatinharjoittajien lisäeläkeoikeuksista

Hallituksen esitys HE 177/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 1/2018 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 177/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 166/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 2/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.31 **Kari Kulmala sin:** Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle annettua lakia. Korvaukseen, joka maksetaan valtion varoista turvakotipalvelun tuottajalle, sovellettaisiin

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

jatkossa valtionavustuskia. Erityisistä korvauksen jakoperusteista luovuttaisiin. Pidän esitystä erittäin hyvänä, ja näyttäisi siltä, että tämä kelpaa myös oppositiolle, koska opposition edustajia on tässä salissa niin vähän.

Tällä hallituskaudella turvakotipalveluihin on osoitettu lisärahoitusta siten, että turvakotipaikkoja on pystytty merkittävästi lisäämään. Valtion talousarviossa määrärahaa on vuodesta 2015 nostettu 11,55 miljoonasta eurosta asteittain siten, että ensi vuonna määräraha nousee 19,55 miljoonaan euroon. Tämä on oikea suunta, koska myös turvakotitoiminnan järjestämisvastuun siirtäminen kunnilta valtiolle tuo rahoitukseen vakautta ja mahdollistaa turvakotiverkoston laajentamisen ja toiminnan suunnitelmallisen kehittämisen.

Turvakoteja ei ole vielä riittävästi eikä kattavasti koko maassa. Turvakotipaikkojen lukumäärää tärkeämpää on kuitenkin, että turvakotipaikkoja olisi määrä, joka vastaa niiden todellista tarvetta. Kuten valiokuntakin totesi, turvakotitoiminnan kehittämisen ohella on pyrittävä ehkäisemään ennakolta lähisuhdeväkivaltaa ja puuttumaan siihen mahdollisimman varhain. Turvakotipalvelu kattaa vain akuutin kriisin avun, ja lopullinen apu tulee suunnitella ja toteuttaa muualla muun muassa yhteistyössä sosiaalipuolen sekä poliisin kanssa.

Vuonna 2014 julkaistun Euroopan unionin perusoikeusviraston tutkimuksen mukaan suomalaisista naisista noin 47 prosenttia on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa 15 ikävuoden jälkeen. Kaikki väkivalta ei silti tule viranomaisten tietoon. Täytyy muistaa, että myös henkinen väkivalta on väkivaltaa, jota ei pidä sallia. Väkivaltaa kohdistuu myös miehiin, eli elämme tältä osin tasa-arvoisessa maassa.

Paljon on vielä tehtävää. Viranomaisten yhteistyö, väliintulo ja lähestymiskielto auttavat useissa tapauksissa, mutta läheskään kaikissa tapauksissa se ei auta. Pitäisi löytyä se todellinen, niin sanottu punainen lanka, mihin tarttua. Asianomistajien kannalta tosiasiallista turvaa toisi käytännössä vain se, että lähestymiskiellon rikkomiseen pystyttäisiin puuttumaan välittömästi ja ajantasaisesti. Tällä hetkellä se ei ole mahdollista ainakaan poliisin puolelta, koska resurssit ovat edelleen siihen riittämättömät. Poliisin palvelut ovat jo nyt siirtyneet varsin etäälle pienemmiltä paikkakunnilta, jolloin avun saaminen paikalle on lähestymiskiellosta huolimatta hidasta.

Kodissa tapahtuvaan väkivaltaan kutsutaan monesti paikalle poliisi. Senhetkinen tilanne rauhoittuu, kun toinen osapuoli viedään poliisiin toimesta muualle tai osa perheestä lähtee turvakotiin. Todelliset ongelmat eivät kuitenkaan lopu samalla. Ongelmat jatkuvat, kun toinen osapuoli palaa turvakodista tai putkasta kotiin. Mielestäni tämä on se hetki, johon tulisi eri viranomaisten panostaa yhteisesti ja parantaa käytäntöjä. Jokainen perhe tulee ottaa huomioon yksilöllisesti eikä massana. Heille tulee tehdä yhteisesti hyväksytty suunnitelma, miten jatketaan tilanteen jälkeen.

Arvoisa rouva puhemies! Pidän tätä hallituksen esitystä erittäin hyvänä turvallisuuden kannalta ja turvallisuuden parantamiseksi. Silloin, kun ei ole mahdollisuutta olla omassa kodissa, tulee kattavan turvakotijärjestelmän luoda turvalliset olosuhteet meille kaikille.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 166/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain muuttamisesta sekä kuluttajien käyttöön tarkoitetuista henkilönsuojaimista ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 194/2017 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 1/2018 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 194/2017 vp sisältyvät 1.-5. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

19. Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus 2016

Kertomus K 15/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 3/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.3.2018 pidettävään täysistuntoon.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisten yritysten ja muiden yhteisöjen hyväksymisestä työnvälityspalvelujen eurooppalaisen verkoston (Eures) jäseniksi ja yhteistyökumppaneiksi

Hallituksen esitys HE 196/2017 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.3.2018 pidettävään täysistuntoon.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle yhteistyöstä kilpailuasioissa tehdyn pohjoismaisen sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi kilpailulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 193/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 1/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.3.2018 pidettävään täysistuntoon.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 1/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 4/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.3.2018 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 17/2018 vp

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen Akatemiasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 2/2018 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 1/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.3.2018 pidettävään täysistuntoon.

24. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 7.3.2018 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.37.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola